

KYVYIT

käyttöön

OSATYÖKYKYISTEN
TYÖLLISTYMISEN
ERIKOISLEHTI – 2/2017

Kun sairaus tai vamma
ei näy päällepäin

Muistisairaus voi kohdata työikäistäkin

Aivoinfarkti muutti oopperalaulajan uran suuntaa

Kehitysvammainen Annika Olo
työtoiminnasta kesätöihin

Sairaus tai vamma ei aina näy päällepäin

Hallituksen OTE-kärkihankkeen tarkoituksena on parantaa osatyökykyisten henkilöiden mahdollisuuksia työllistyä tai jatkaa työelämässä. Hankkeessa on vastikään valmistunut tutkimus työnantajien asenteista osatyökykyisten henkilöiden palkkaamiseen. Tutkimuksen mukaan suurin osa työnantajista pitää työmotivaatiota palkkauksen kriteereistä tärkeimpänä, vaikka työnhakijana on osatyökykyinen henkilö. Vaikuttaisi siltä, että asenteet osatyökykyisyyttä kohtaan ovat muuttumassa myönteisemmiksi.

Vates-säätiö kysyi mm. taustayhteisöiltään, onko vuosi sitten toteutunut vammaissopimuksen ratifiointi näkynyt toiminnassa erityisesti työllistymisartiklan osalta. Vastausten perusteella näkyvää vaikutusta ei vielä ole havaittavissa. Sopimuksen toteutumisen seuranta on edelleen jatkettava ja omassa toiminnassa kiinnitettävä huomiota sopimuksen vaikuttavuuteen.

Monilla ihmisillä on jokin vika, vamma tai sairaus, joka heikentää työkykyä ja edellyttää erityisvaatimuksia työltä, työn tekemisen tavalta tai työpaikalta. Muut ihmiset eivät sairautta aina huomaa, eikä sitä rekrytointitilanteessa ole tarpeen tuoda esille. Tässä Kyvyt käyttöön -lehdessä kerrotaan joistakin tällaisista sairauksista ja niiden aiheuttamista erityisistä tarpeista.

Suomessa on 7 000 työikäistä ihmistä, joilla on etenevä muistisairaus. Edistyneiden diagnosointimenetelmien ansiosta etenevä muistisairaus voidaan tunnistaa jo varhaisessa vaiheessa. Sairaus ei näy ulospäin eikä se heti vaikuta työntekoon, kun ihminen on hyväkuntoinen ja työt sujuvat. Muistin kuormittumista voi ehkäistä ja keventää, eikä muistiongelmien takia työtä välttämättä tarvitse vaihtaa. Muistiliiton asiantuntija **Virva Ryyänen** kertoo artikkelissa muistia vahvistavista ja virkistävästä keinoista.

Kun opiskelijalla on oppimisvaikeuksia, hänellä on riski pudota palvelujärjestelmän välimaastoon ja mm. tilanteeseen, että työhaastattelusta selvitään, mutta haastavat tilanteet itse työssä ovat ylivoimaisia. **Jutta Paavola** teki lisensiaatintyönsä kuntien roolista työllisyyden hoidossa. Erityisenä kohderyhmänä nousi esiin nuoret, joilla on neuropsykiatrisia oireita ja joiden palvelujärjestelmä työelämäosallisuuden ja kuntoutuksen rakenteissa on selkiintymä-

Kuva: Antero Aaltonen

tön. Paavolan tutkimuksen mukaan taloudelliset kannusteet tuottavat tulosta eli ne, jotka saavat tukea työllistymiseensä, etenevät työllistymispolullaan. Kaikki eivät saa.

Kun vammautuminen muuttaa koko työelämän ja tulevaisuuden suunnitelmat, tarvitaan sinnikkyyttä ja positiivista asennetta uuden opetteluun. Oopperalaulaja **Juha Uusitalo** on kokenut työuran huiput ja sieltä rajun laskeutumisen. Vaikka äkilliset sairastumiset ovat vieneet mieheltä unelmien ammatin ja toimeentulon, tärkeimmät ovat kuitenkin edelleen elämässä: läheiset ihmiset ja musiikki. Sekä vahva motivaatio ja tahto työn tekemiseen.

Jaana Pakarinen
Säätiön johtaja

KYVYT käyttöön

Kyvyt käyttöön on osatyökykyisten työllistymisen erikoislehti, joka edistää vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden työllistymistä, työssä pysymistä ja työhön paluuta. Lehti on ilmestynyt vuodesta 1997 lähtien.

Päätoimittaja:
Jaana Pakarinen

Toimitussihteeri:
Kati Savela, p. 044 587 9568
kati.savela@vates.fi

ISSN 2242-6043 (painettu)
ISSN 2242-6051 (verkkolehti)

Vates

Julkaisija

Vates-säätiö sr
Oltermannintie 8, Helsinki
PL 40, 00621 Helsinki
www.vates.fi
www.facebook.com/kyvytkayttoon
www.twitter.com/kyvytkayttoon
#kyvytkayttoon

Osoitteenmuutokset ja tilaukset

Marianne Pentikäinen
Puh. 044 743 1929
marianne.pentikainen@vates.fi

Painos: 6 300 kpl
Painopaikka: Grano Oy
Paperi: 115 g MultiArt Silk,
kansi 170 g MultiArt Silk
Lehden ulkoasu ja taitto:
Heli Penttinen
Kansikuva: Päivi Pajula

SISÄLTÖ | 2/2017

- 4 Touretten oireyhtymän varjossa
- 7 Työelämä voi jatkua muistisairaudesta huolimatta
- 10 Näin vaikutamme vammaissopimuksen toteutumiseen
- 11 Tietoa tukikeinoista ja kohderyhmien tekemiä juttuja
- 12 Kuntien työllisyyspalvelut eivät edistä kaikkien työllistymistä
- 16 Harrastuksia, unikoulua ja osallisuutta
- 17 Kesätyöpesti joululahjarahoilla
- 19 Aivoinfarkti muutti muttei päättänyt uraani
- 22 Joustava työssäoppiminen edistää osatyökykyisten työllistymistä
- 24 Sisäilmasta oireileva pelkää usein työkyvyn menetystä
- 27 Vates-säätiön koulutukset ja tapahtumat
- 28 Tiedolla vaikuttaminen monipuolistaa Vatesin viestintää
- 30 Ajassa
- 34 Vates-säätiön infisivut

Tulihan lehti oikealle henkilölle ja osoitteeseen? Haluatko tilata tai peruuttaa lehden?

OTA YHTEYTTÄ!

Marianne Pentikäinen
044 743 1929
marianne.pentikainen@vates.fi

Näyttämisen halu vahvistui

Touretten oireyhtymän varjossa

Henri Salmio, 29, on muutama viikko sitten saanut unelmiensa työpaikan vakuutusosalta. Menestys ei ole kuitenkaan tullut hänen elämässään helpolla. Touretten oireyhtymää sairastava nuorimies rakensi lapsuudessaan henkisen muurin, jonka toiselle puolelle jäivät pilkkaajat ja vähättelijät.

Peruskoulun ensimmäinen vuosi alkoi ikävissä merkeissä. Henri Salmiolla todettiin laaja-alainen Touretten oireyhtymä. Ekaluokkalainen tunsikin olevansa erilainen kuin muut ja häpesi, kun tahdosta riippumattomat lihasnykäykset ja ääntelyt ottivat vallan. Monet koulukaverit kiusasivat, ja opettaja mittasi sekuntikellolla, kuinka pitkään Salmio pysyi paikallaan. Edessä oli koulun vaihto.

Salmion maailma romahti täysin toisen lukuvuoden puolella välissä. Hänellä todettiin syvä masennus, minkä takia hänet siirrettiin lastenpsykiatriselle osastolle toipumaan. Kolmannen, neljännen ja viidennen kouluvuoden Salmio suoritti erityisluokalla, mutta sai palata sitten takaisin normaallille luokalle.

– Koulutieni on ollut todella raskas. Yritin peitellä oireitani, mutta kiusaaminen jatkui. Minua lytättiin ja annettiin ymmärtää, ettei minusta tulisi koskaan mitään, Salmio kertoo.

Oireet itsessään hankaloittavat sairastuneen elämää, ja kiusaaminen heikentää itsetuntoa. Neuropsykiatrisista häiriöistä kärsivillä on tavallista suurempi syrjäytymisriski. Salmio on saanut elämänsä eri vaiheissa apua terapiasta ja lääkityksestä, mutta suurin kiitos kuuluu omille vanhemmille.

– Arvostan heitä ylitse kaiken. Kasvoin peruskoulun aikana henkisesti vahvaksi ja opin käsittelemään sairauttani ikäisekseni kypsällä tavalla.

AMMATTITUTKINTO PERUSTANA TULEVAISUUDELLE

Yläkouluvuodet olivat Henri Salmion elämässä käännteentekevää aikaa. Tytöt ottivat mukaan kaveriporukkaan, ja kiusaamiselle tuli vihdoinkin päätepiste. Opettajat tunnistivat Salmion erityispiirteet ja räätälöivät hänelle tavanomaisesta poikkeavia suoritusten menetelmiä.

– Ongelmani oli, että en saanut kokeessa mitään paperille. Esimerkiksi historian opettajani järjesti minulle suullisia kokeita, joista suoriuduin kiitettävästi.

Vaikka Salmio kärsii Touretten oireyhtymän ohella ylivilkkaudesta ja tarkkaavaisuushäiriöistä, hän on harjoitellut ja oppi-

nut keskittymään. Tästä osoituksena on urheiluummunta, jota Salmio on harrastanut menestyksekkäästi. Erityisen tarkkaa keskittymistä vaativat tehtävät ovat helpottaneet hänen tic-oireitaan.

Yläkoulun opinto-ohjauksen tunneilla aloitettiin tulevaisuuden työuran suunnittelu. Salmio tiesi, ettei halua lukioon, vaan opiskelemaan jotain käytännönläheistä alaa. Touretten oireet oli saatu hyvin kuriin, joten jatko-opiskelupäätös syntyi täysin omien kiinnostusten kohteiden perusteella.

– Hain ja pääsin opiskelemaan tietoliikenne- ja elektroniikka-asentajaksi. Kaikki sairauden mukanaan tuomat vastoinkäymiset olivat vahvistaneet luonnettani ja muokanneet asennettani. Halusin näyttää kaikille, että pystyn.

ENNAKKOLUULOT HEIKENTÄVÄT TYÖMARKKINA-ASEMAA

Ammattitutkinto avasi Henri Salmiollen oven työelämään. Tutuksi tulivat sekä sähkö- että elintarvikeala. Salmio on tehnyt myös prosessityötä kipsilevytehtaassa ja erityistä tarkkuutta vaativia teollisia töitä, joissa käsitellään radioaktiivisia aineita.

Pitkän linjan työmies on tottunut puhumaan hyvin avoimesti sairaudestaan, mutta hän ei ole koskaan tuonut sitä esille työhaastatteluisissa.

– Työnantajilla saattaa olla ennakkoluuloja Touretten oireyhtymää kohtaan, mikä on mielestäni inhimillistä. Olen pitänyt aina uudessa työssäni tiedon sairaudestani itselläni siihen asti, kunnes olen osoittanut, että hoidan hommani. En ole koskaan kokenut työpaikalla syrjintää, kun olen myöhemmin sairaudestani maininnut.

Avoimuus vähentää ennakkoluuloja työelämässä, mutta Touretten oireyhtymää sairastavat saattavat kokea, että sairaudesta kertominen asettaa heidät eriarvoiseen asemaan suhteessa muihin hakijoihin. Sairaus ei saisi tietenkään olla este työpaikan saamiselle.

– Olisi hienoa, jos jokainen työnantaja ottaisi laput pois silmiltään. En ymmärrä, miksei työnantaja palkkaisi motivoitunutta työnhakijaa, jolla on rajoitteita, mutta joka

Touretten oireyhtymää sairastava Henri Salmio on oppinut tunnistamaan vahvuutensa ja onnistunut hyödyntämään niitä myös työelämässä.

En ole koskaan kokenut työpaikalla syrjintää, kun olen myöhemmin sairaudestani maininnut.

kykenee hoitamaan työn moitteettomasti, Salmio sanoo.

LÄPI HARMAAN KIVEN

Henri Salmio haluaa esimerkillään kannustaa muita neuropsykiatrisista sairauksista kärsiviä toteuttamaan unelmiaan. Vaikka hänen sairautensa oireet ovat lääkityksen avulla nyt hallinnassa, on huonojakin hetkiä mahtunut aikuisikään. Muutama vuosi sitten Salmion oireisiin piti etsiä uusi lääkitys, mikä sekoitti arjen joksikin aikaa. Toisinaan myös stressi lisää oireita.

– Työstä ei stressaa, sillä se ei ole niin henkilökohtainen juttu minulle. Mutta jos kotipuolella on ongelmia, tic-oireet häiritsevät normaalia enemmän elämääni.

Vuonna 2015 Salmio otti harppauksen urallaan ja siirtyi sähköalalta myyntityöhön. Sosiaalinen luonne on osittain vaikuttanut siihen, ettei hän ole koskaan eristäytynyt tai jäänyt kotiin murehtimaan sairauttaan. Nyt hän työskentelee unelmatyössään vakuutusmyyjänä.

– Olen aina asettanut itselleni tavoitteita. Mitä elämä olisi, jos ei olisi unelmia, joita kohti mennä, Salmio kysyy ja katsoo suoraan silmiin. ✕

Touretten oireyhtymä ja työelämä

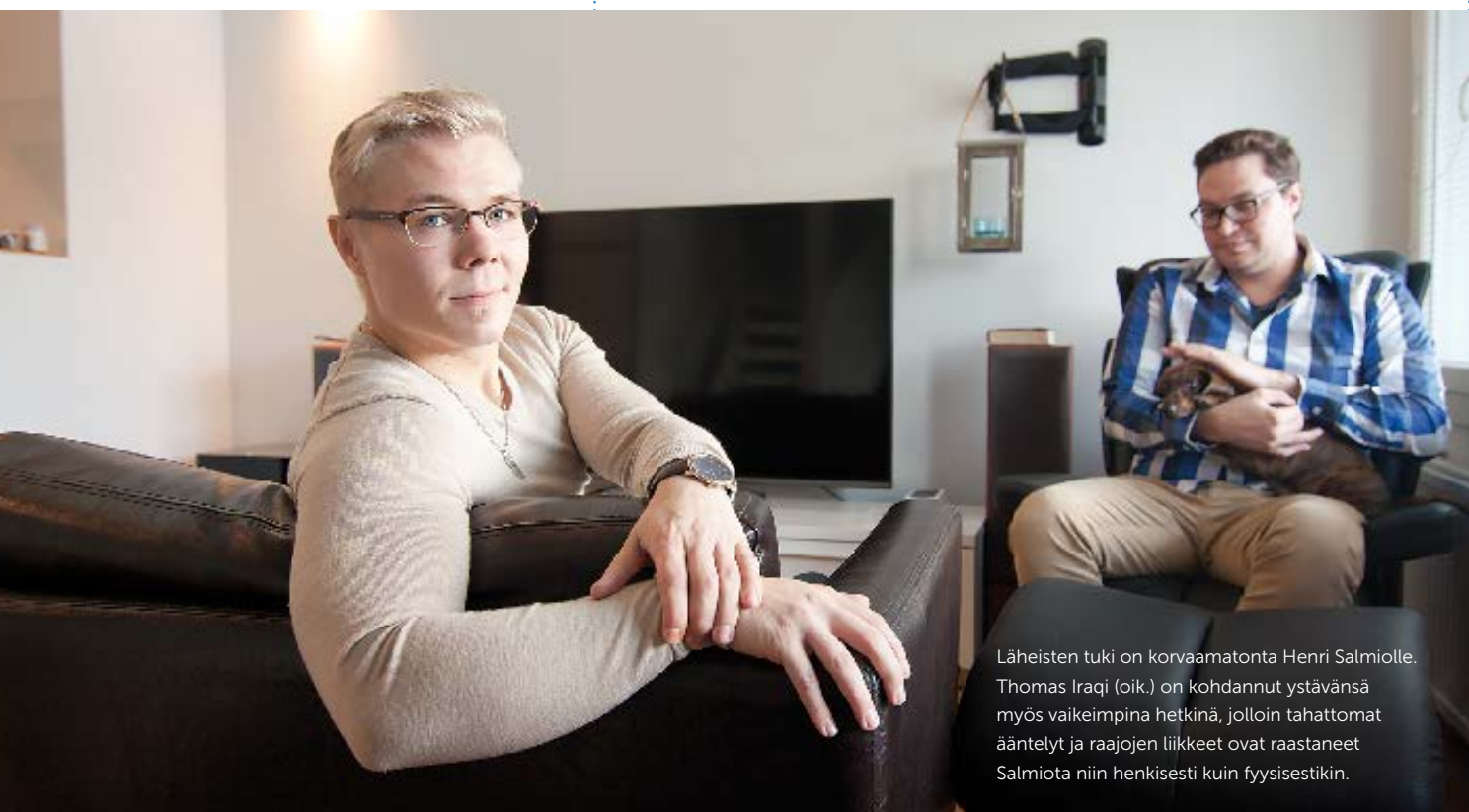
Touretten oireyhtymä on lapsuudessa alkava neuropsykiatrinen oireyhtymä. Sen tavanomaisimpiin oireisiin kuuluvat motoriset ja vokaaliset tic-oireet, kuten tahdosta riippumattomat, toistuvat lihasnykäykset ja äännähdykset. Oireet ja niiden vaikeusaste vaihtelevat yksilöittäin, ja ne voivat muuttua ajan myötä. Täysin oireettomia jaksojakin voi olla. Yleisimpiä Touretten oireyhtymän liitännäisdiagnooseja ovat aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriö ADHD sekä pakko-oireinen häiriö OCD.

Monen sairastuneen oireita pystytään hillitsemään lääkehoidolla ja terapialla. Oireet saattavat lieventyä tai jopa hävitä kokonaan aikuisiässä. Opiskelu- ja työpaikan saaminen on kuitenkin tavallista vaikeampaa, sillä nykivää tai erikoisesti äännelevää ihmistä saatetaan pitää outona tai kyvyttömänä.

Touretten oireyhtymää sairastavat voivat tarvita opintojen suorittamiseen erityisjärjestelyjä ja tukea oppimisvaikeuksiin. Esimerkiksi ammatillisesta ohjauksesta, neuropsykiatrisesta valmennuksesta, työhönvalmennuksesta tai kuntouttavasta työtoiminnasta on apua työllistymiseen.

Hyvä keino parantaa sairastuneiden työelämävalmiuksia on puhua asiasta avoimesti ja kumota ihmisten ennakkoluuloja. Työnantajien on tärkeä ymmärtää, että Touretten oireyhtymää sairastavat pystyvät monissa ammateissa suoriutumaan töistään yhtä hyvin kuin työkaverinsa. Oireyhtymä ei vaikuta sairastuneen älykkyyteen. Arviolta 5 000–10 000 suomalaista sairastaa Touretten oireyhtymää.

Lähde: Suomen Tourette- ja OCD-yhdistys ry

Läheisten tuki on korvaamatonta Henri Salmiolle. Thomas Iraq (oik.) on kohdannut ystävänsä myös vaikeimpina hetkinä, jolloin tahattomat ääntelyt ja raajojen liikkeet ovat raastaneet Salmiota niin henkisesti kuin fyysisestikin.

Työelämä voi jatkua MUISTISAIRAUDESTA HUOLIMATTA

Virva Rynnänen kannustaa huolehtimaan hyvinvoinnistaan, siten huolehtii myös muististaan.
- Kaikki oppiminen tapahtuu tavalla tai toisella muistin avulla.

TEKSTI JA KUVAT: Kati Savela

Muistia voi ja kannattaa harjoittaa, etenkin jos tehtävästä toiseen hyppiminen ja keskeytykset ovat tuttuja työssä. Muistin ongelmat koskevat muitakin kuin ikääntyneitä. Myös varsinaisia muistisairauksia voi esiintyä työikäisillä ihmisillä.

Työterveyslaitoksen mukaan yli 400 000 suomalaista kokee merkittäviä muistin tai keskittymisen vaikeuksia, joiden taustalla on yleensä hoidettavissa oleva syy. Muistiliiton asiantuntija **Virva Rynnänen** korostaa heti alkuun, että muistiongelmia ja varsinaiset muistisairaudet on syytä erottaa toisistaan. Muistiongelmien ratkaisu voi löytyä puuttamalla ongelman aiheuttajiin ja korjaamalla tilanne sitä kautta. Sairaus taas vaatii lääkärin konsultaatiota ja hoitoa.

Moni tiedostaa, että työssä ja opiskelussa on entistä enemmän häiriötekijöitä, kuten sähköposti ja puhelin, jotka pahimmillaan katkaisevat keskittymistämme jatkuvasti.

- Tietotyön tai paremminkin siihen liittyvän tietotulvan ohella merkittävä muistiongelmien aiheuttaja lienee työelämän ja muun elämän tahdin kiristyminen. Se tuo ylimääräistä kiirettä ja painetta aivoillemme ja siten myös muistille, Rynnänen sanoo.

Yleisimpiä syitä unohteluun ovat hänen mukaansa stressi, ylikuormitus ja mielialatekijät, kuten uupumus tai masennus sekä

unihäiriöt, alkoholin liikkäyttö ja multitaskaus eli monien asioiden tekeminen yhtä aikaa.

MUISTISAIRAUTTA VOIDAAN LUULLA TYÖUUPUMUKSEKSI

Muistihäiriöt kuulostavat helposti pelottavilta. Työtä ei kuitenkaan niiden takia tarvitse vaihtaa, vaan muistin kuormittumista voi ehkäistä ja keventää. Käytettävissä on monia muistia ja keskittymistä parantavia keinoja.

- Häiriötekijöiden, kuten hälinän poistaminen, riittävien ja tarpeeksi usein toistuvien taukojen pitäminen ja yhteen asiaan keskittyminen kerrallaan voi auttaa paljonkin. Uusi toimintatapa vain vaatii harjoittelua, Virva Rynnänen rohkaisee.

Muistiliiton mukaan muistiongelmia havaitaan usein varhain, mutta työikäisillä etenevää muistisairautta ei osata aina epäillä. Se saatetaan diagnosoida työuupumukseksi, masennukseksi tai päihteiden käytöstä johtuvaksi unohteluksi. Työikäis-

ten muistisairauksissa muisti ei myöskään välttämättä oireile ensimmäisenä, mikä voi hidastaa etenevän muistisairauden diagnosointia.

STIGMA ON YHÄ VAHVA

Muistisairauksista johtuvat muistivaikkeudet on luokiteltu lieviin, keskivaikeisiin ja vaikeisiin. MCI on termi lieville tiedollisille vaikeuksille. Dementia on puolestaan oireyhtymä, jonka aiheuttaa muistisairaus. Koska väestön keskimääräinen ikä Suomessa nousee, ikääntyvien muistisairaiden ihmisten määrä kasvaa koko ajan. Työikäisillä ihmisillä muistisairauksien määrä ei todennäköisesti merkittävästi kasva.

– Muistisairauksiin liittyvä stigma on edelleen valitettavan vahva. Monelle on yllätys, että Suomessa on 7 000 työikäistä eli alle 65-vuotiasta ihmistä, joilla on etenevä muistisairaus, kuten Alzheimerin tauti. Myös sitä ei välttämättä tiedetä, että muistisairausdiagnoosin saanut ihminen voi olla pitkäänkin hyväkuntoinen. Diagnoosi ei vie ihmisen kykyjä heti pois, Ryyänen valottaa asiaa.

TIETOISUUS MUISTIN HUOLLOSTA KASVANUT

Virva Ryyänen kertoo, että terveydenhuollon tietoisuus muistiasioista on lisääntynyt. Työterveyshuollossakin kiinnitetään nykyään muistiasioihin melko hyvin huomiota. Mutta koska työikäisillä ja nuorilla ei muistiongelmia yleensä heti epäillä, kannattaa itse mainita, jos kokee muistissa tai oppimisessa ongelmia.

– Tätä voi verrata hartiakipuihin tai päänsärkyyn: jos kerrot ongelmiasi tai oireitasi lääkärille, hänen on huomattavasti helpompi alkaa selvittää niiden syytä.

Elämäntavoilla voi vaikuttaa muistisairauksien riskiin. Tutkimusten mukaan mm. koulutus ja aivojen käyttö suojaavat muistisairauksilta. Ikääntyessä ihmisen muistin toiminnot voivat hieman hidastua, mutta varsinaiset muistisairaudet eivät kuulu normaaliin ikääntymiseen.

Tieto muistin huoltamisen merkityksestä työhyvinvoinnille on lisääntynyt. Muistiliitto ja muistiyhdistykset ovat tehneet tiedotustyötä ja tuottaneet materiaalia, joka tukee muistiasioiden esille ottamista ja tukemista työterveyshuolloissa ja työpaikoilla.

Muistisairauksiin kehitetyt lääkkeet pitävät toimintakykyä aiempaa pidempään yllä, ja kuntoutus auttaa. Vaikka sairaus muuttaa joitain asioita, elämä ei lopu siihen.

– Edelleen voi tehdä paljon mukavia asioita ja päättää elämästään ja monista asioista itse!

Muistisairaudesta kanssa voi olla mahdollista jatkaa työelämääkin, kunhan siihen saa oikeanlaista tukea. Työssä jatkamiseen saa vinkkejä mm. Muistiliiton ”Etenevä muistisairaus ja työelämä” -oppaasta (linkki sähköiseen oppaaseen jutun lopussa).

MUISTIA TARVITAAN OPPIMISEEN

Nuorten tilapäisten muistivaikkeuksien takana voi olla samanlaisia syitä kuin aikuisillakin. Ensin kannattaa tarkistaa riittävä unensaanti, mieliala ja muut mahdolliset muistiin vaikuttavat tekijät, kuten päihteyden käyttö.

– Kaikki oppiminen tapahtuu tavalla tai toisella muistin avulla. Jos oppiminen on selkeästi vaikeutunut, aistien, hahmottamisen ja mahdollisten kielellisten vaikeuksien tutkimisen lisäksi on hyvä kartoittaa mm. lyhytkestoisen muistin tilanne, Ryyänen neuvoo.

Joihinkin sairauksiin tai oireyhtymiin, kuten neurologisiin piirteisiin, voi liittyä muistivaikkeuksia kaiken ikäisillä. Esimerkiksi keskittymisvaikeuksiin ja tarkkaavuuden häiriöihin liittyy usein lyhytkestoisen työmuistin vaikeutta. Silloin kannattaa kiinnittää huomiota ympäristön häiriötekijöihin, pyrkiä vähentämään työmuistin kuormitusta ja käyttää muita keskittymistä helpottavia keinoja.

– Työn ja opiskelun tuoksinassa kannattaa huolehtia omasta hyvinvoinnista, se suojaa myös aivoja ja muistia kaikissa elämäntilanteissa, asiantuntija kannustaa.

TUE MUISTIA ERI TEKNIKOILLA

Muistamista helpottavia tekniikoita on paljon. Jos vaikeudet ovat lieviä, vinkkejä voi opetella itsekkin. Kaikki tekniikat eivät silti käy kaikille. Esimerkiksi jos on kielellisiä vaikeuksia, sanalliset muistivinkit eivät välttämättä auta muistamista, ja vastaavasti vahvasti visuaalisen ihmisen kannattaa käyttää kuvallisia muistitukia. Eli kannattaa miettiä omat vahvuudet ja hyödyntää niitä. Jos muistiongelmien aiheuttaja tiedetään ja ongelmat vaikuttavat selvästi oppimiseen, tekniikoita kannattaa käydä läpi ja harjoitella ammattilaisen kanssa.

– Yleiset muistia tukevat vinkit ovat sangen yksinkertaisia: keskity, kuuntele, kertaa ja keskustele. Lepuuta välillä aivojasi. Joillakin voi katseleminen olla kuuntelun sijaan tehokas keino painaa tärkeä asia mieleen. ✨

Yleiset muistia tukevat vinkit ovat sangen yksinkertaisia: keskity, kuuntele, kertaa ja keskustele. Lepuuta välillä aivojasi.

Muistisairaus ja työ

Jos on sairastunut työiässä muistisairauteen, tarvitaan oikeanlaista apua ja tukea uuteen elämäntilanteeseen. Myös läheiset tarvitsevat tukea.

Työiässä muistisairauteen sairastuneiden elämäntilanteessa voi olla erilaisia haasteita kuin ikääntyneiden henkilöiden. Jos esimerkiksi sosiaalinen elämä on laaja, se saattaa kaventua sairauden takia.

Sairastuneen läheinen voi joutua tekemään muutoksia työssä käymiseensä. Myös parisuhde saattaa muuttua. Jos on lapsia ja he asuvat vielä kotona, heidän tarpeensa huolettavat sairastunutta.

Työelämässä oleva saattaa joutua kamppailemaan oman muuttuvan toimintakyvyn kanssa pärjätäkseen työn vaatimuksissa. Eläkkeelle jääminen tapahtuu todennäköisesti aiemmin kuin ilman muistisairautta.

Vertaistuki muilta työiässä saman elämäntilanteen kohdanneilta on tärkeää. Vertaistukea voi etsiä lähimmästä muistiyhdistyksestä sekä verkosta.

Muistisairaus ja työelämä -esite (pdf):

www.muistiliitto.fi/files/5514/2409/0052/Eteneva_Muistisairaus_ja_tyoelama_verkkoesite.pdf

Lisätietoa työikäisten muistisairauksista:

<http://muistiliitto.fi/fi/muistisairaudet/erityiskysymyksia/tyoikaisten-muistisairaudet/>

Kampanja muistisairauksien erilaisuudesta, jaa tarinasi ja lue muiden:

www.muistini.fi

VINKKEJÄ MUISTIN HYVINVOINTIIN

Muistiliiton "Hyvä työ aivoille" -listasta voi tarkistaa, miten voi helpottaa muistamista ja keskittymistä työssä ja opiskelussa.

Kognitiivisen ergonomian huoneentaulu:

http://muistiliitto.fi/files/4113/7586/9972/KognErgHuoneentaulu_WEB.pdf

Linkki QR-koodina, jonka voi avata älypuhelimien sovelluksella.

- Käytä itsellesi sopivia muistitukia: kalentereita, muistilappuja, hälytyksiä, työlistoja
- Etsi kiinnostavuutta! Kiinnostuminen ja itsensä motivoiminen on hyvä keino muistinkin kannalta: innostuneena on helpompi keskittyä.
- Uni, lepo ja riittävät tauot ovat tärkeitä: levänneet aivot jaksavat tsemppata.
- Aivojen ja muistin hyvinvointia tukevat terveellinen ravinto, liikunta, päihteettömyys sekä aivojen sopiva haastaminen, mutta myös riittävä lepo ja stressin välttäminen.

NÄIN VAIKUTAMME

vammaissopimuksen toteutumiseen

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ei Vates-säätiön tekemän kyselyn mukaan ole helpottanut vammaisten henkilöiden työhön pääsyä. Sopimus tuli voimaan 10.6.2016. Myös muut toimijat tekevät vaikuttamistyötä sopimuksen sisällöistä.

Kokemuksia pyydettiin Vatesin taustayhteisöjen johtajilta ja Vammaisfoorumin työllisyysryhmän jäseniltä. Kyselyyn tuli noin 20 vastausta. Vates kysyi, onko sopimus vastaajien kokemusten mukaan lisännyt yhdenvertaisuutta työelämässä tai opinnoissa. Toiseksi kysyttiin, onko vammaisten henkilöiden palveluissa tai työelämään pääsyssä huomioitu esteettömyys ja saavutettavuus artiklan 9 mukaisesti.

Vastaajat kertoivat, että artikla 27 (työ ja työllistyminen) ei ole vielä saanut aikaan muutosta työmarkkinoilla. Artiklan mukaan *vammaisilla henkilöillä on oikeus työskennellä yhdenvertaisesti muiden kanssa*. Esimerkiksi kehitysvammaiset eivät edelleenkään juuri työllisty palkkatyöhön.

- Tietoisuuden lisääminen YK:n vammaissopimuksesta toivottavasti herättelee miettimään, miten niin pienemmät kuin isommatkin toimijat voivat edistää sopimuksen toteuttamista käytännössä, sanoo Invalidiliiton entinen toimitusjohtaja, Vatesin hallituksen puheenjohtaja **Marja Pih-nala**.

Vates kysyi myös, onko vammaisten henkilöiden yhdenvertainen ja syrjimätön mahdollisuus koulutukseen parantunut artiklan 24 mukaisesti. Osa vastanneista pitää mahdollisena, että kouluttautuminen muuttuu yhdenvertaisemmaksi, jos yksilölliset ratkaisut opiskelijoiden kohdalla toteutuvat ammatillisen koulutuksen reformin mukaisesti.

Suomessa valmistellaan ensimmäistä valtionhallinnon toimintaohjelmaa vammais-sopimuksen täytäntöön panemiseksi. Tämän toimintaohjelman pohjaksi **Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE** on kartoittanut vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisen nykytilannetta ja haasteita. Kyselyyn tulleet vastaukset muodostavat pohjan toimintaohjelmatyölle. Raportti valmistuu marraskuun aikana.

TULKKAUSPALVELUIDEN SAATAVUUS PUHEVAMMAISELLE

Kehitysvammaisten Tukiliitto tuo esiin vammaissopimuksen artikloja Kohtaa mut -kampanjassaan sanomalla, että jokaisella on oikeus haaveilla mm. kodista, työstä ja valinnoista. Artiklassa 21 todetaan: *Jokaisella on oikeus saada tietoa ja ilmaista itseään. On varmistettava, että vammaainen ihminen saa kommunikaatioon tarvitsemansa tuen.*

Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelulla pyritään edistämään mm. mahdollisuuksia välittää tietoa ja olla kanssakäymisissä toisten kanssa. Oikeus lakisäätöseen tulkkauspalveluun on henkilöllä, joka pystyy ilmaisemaan tahtonsa tulkkauksen avulla ja jolla on käytössään toimiva kommunikointikeino, esim. kuvat, viittomat tai blissikieli. Tulkkia voi käyttää mm. asioiden hoitamisessa tai peruskoulutuksen jälkeisessä opiskelussa.

Puhevammaisten asiakkaiden määrä tulkkipalvelussa on kasvanut. Se on näkynyt Kelalle haasteena palvelun tuottamiselle. Silti on vielä paljon puhevammaisia asiakkaita, jotka eivät käytä palvelua.

Kehitysvammaliitto puolestaan toteaa lausunnossaan, että tieto vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluiden muutoksista ei ole tavoittanut puhevammaisia palvelun käyttäjiä. Heitä on kolmasosa tulkkauspalveluiden käyttäjistä. Varmimmin puhevammaisen asiakkaan tavoittaa selkokielisellä kirjeellä, jonka lukemiseen tämä saa apua esim. tulkilta. Jos mahdollisuus tulkkauspalveluihin heikkenee, se voi johtaa syrjäytymiseen. ✖

 Kohtaa mut -kampanja:
<http://kohtaamut.fi/>

 Kehitysvammaliiton lausunto:
www.kehitysvammaliitto.fi/wp-content/uploads/kehitysvammaliiton-kannanotto-tieto-kelan-tulkkauspalveluiden-muutoksista-27-09-2017.pdf

TIETOA TUKIKEINOISTA ja kohderyhmien tekemiä juttuja

Vates-säätiön nettisivukyselyn mukaan sivuilla kävijät etsivät useimmiten tietoa työllistymisestä tai työssä pysymisen keinoista. Tekstit ovat ymmärrettäviä, mutta myös selkokielttä kaivataan. Toiveina on mm. vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden omia juttuja ja lisää videoita.

Nykyiset www-sivut (vates.fi) avattiin vuodenvaihteessa 2014–15. Halusimme selvittää, miten sivustolla kävijät kokevat niiden sisällöt, rakenteen, ulkoasun ja käytettävyyden.

Toteutimme kävijäkyselyn syys-loku-kuussa ja saimme 80 vastausta. Vuoden 2018 aikana teemme suunnitelman ja alamme toteuttaa uudistuksia, jotka perustuvat tämän kyselyn vastauksiin, muihin sivustoa koskeviin palautteisiin ja Vatesin sisäiseen kehitystyöhön.

Suurin osa vastaajista oli järjestön, yhdistyksen tai hankkeen edustajia (29 vastaajaa). Toiseksi eniten oli kuntatoimijoita (14). Enemmistö kertoi vieraillevansa Vatesin sivuilla kerran tai kahdesti kuukaudessa (31). Kymmenen kertoi käyvän viikoittain.

53 vastannutta ei ollut koskaan vierailullaan Vatesin sivuilla puhelimella tai tabletilla, muutama ei ollut varma asiasta. Silti sivuston selattavuutta mobiililaitteilla piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä jopa 56 vastaajaa 80:stä. Kysyimme asiaa, jotta voimme kehitystyössä ottaa huomioon sivuston käytettävyyden myös mobiililaitteilla.

KOULUTUS JA TYÖLLISTYMISEN TUKIMUODOT KIINNOSTIVAT

Yleisin syy Vatesin sivuille tulolle oli työllistymistä tai työssä pysymistä tukevien keinojen etsiminen (25 henkilöä). Vatesin tapahtumat tai koulutukset oli yhtä yleinen syy. Syksyllä pidetyt kaksi Työllistämisen kehittämispäivät -seminaaria ja niiden ohjelmaan tutustuminen oli todennäköisesti monelle keskeinen syy tulla sivuille. Työssä tai työhön kuntoutumiseen liittyviä asioita etsi 14 vastaajaa.

Tietoa etsittiin myös mm. työhönvalmennuksesta, esteettömyydestä, laeista ja osatyökykyisten henkilöiden yrittäjyydestä.

YLEISILME JA KÄYTETTÄVYYS HYVÄÄ TASOA

Vastanneet pitivät sivuston yleisilmettä nykyaikaisena (täysin tai jokseenkin samaa mieltä 72 vastaajaa 80:sta). Vastaajista 69 oli sitä mieltä, että otsikot kertovat selkeästi sivujen sisällön. Avoimissa vastauksissa tuli ilmi, että joidenkin mielestä etusivulla on liikaa aineistoa tai alasivuja on liikaa, jolloin monen klikkauksen päässä oleva tieto ei löydy.

Tähän liittyy yksi keskeinen sivuston kehittämisen kysymys: onko etusivun sisältöä syytä karsia, vai vaikeuttaako karsiminen joidenkin kohdalla halutun tiedon etsintää.

Sisältöön liittyvistä kysymyksistä parhaan arvion sai kohta ”tekstit ovat ymmärrettäviä” (68 henkilöä täysin tai jokseenkin samaa mieltä). Vastaajien mielestä sivuilta saa myös selkeän kuvan Vatesin toiminnasta (63 vastaajaa).

SAAVUTETTAVAA VAI EI?

Pyysimme palautetta myös saavutettavuudesta esimerkiksi näkövammaisten käyttäjien näkökulmasta. Kohdan voi jättää arvioimatta, jos ei kokenut osaavansa vastata. Seitsemän oli sitä mieltä, että sivut ovat näkövammaiselle saavutettavat (kiitettävä tai hyvä), kolme piti saavutettavuutta välttävänä. Kielen selkeydelle 54 vastaajaa 80:sta antoi arvosanan hyvä, 13 henkilön mielestä kieli on kiitettävän selkeää.

Saavutettavuuteen liittyvinä toiveina esitettiin myös mm. että sisältöä olisi selko- ja kuvakielellä esimerkiksi kehitysvammaisia käyttäjiä varten. Myös mm. lukivaikkeuk-

sista kärsivät hyötyisivät selkokielestä. Saavutettavuuteen liittyvää palautetta tullaan pyytämään vielä erikseen eri käyttäjäryhmiltä.

KEHITTÄMISTOIVEET JA MUU PALAUTE

Vastauksissa tuli mukavasti myös toiveita esiin. Monivalintakysymyksessä annetuista vaihtoehdoista eniten toivottiin, että sivuilla olisi vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja osatyökykyisten itsensä tekemiä juttuja (34 vastausta). Toiseksi eniten kaivattiin lisää videoita. Vapaassa palautteessa tuli esiin mm. toive laajemmista tietosisällöistä ja tarinoista eri puolilta maata. ✘

LUE MYÖS Työhönvalmennuksen kehittämisryhmälle tehdyn kyselyn tiivistelmä **sivulta 31**.

Kuntien
työllisyyspalvelut
**EIVÄT EDISTÄ
KAIKKIEN
TYÖLLISTYMISTÄ**

TEKSTI: Kati Savela

Kunnat ovat onnistuneet aktivoitipolitiikassa eli työllistämispalveluiden kehittämisessä taloudellisin kannustein. Heikommin ne ovat onnistuneet osallisuutta vahvistavissa palveluissa. Tämä käy ilmi **Jutta Paavolan** lisensiaatintutkimuksesta.

Jutta Paavola on Kuusiokuntien sosiaali- ja terveystyöntekijä ja sosiaalitoimen johtaja, joka työskentelee virkavapaalla PRO SOS-hankkeessa Seinäjoella.

Paavola teki lisensiaatintyönsä kuntien toiminnasta ja roolista työllisyyden hoidossa neljässä Etelä-Pohjanmaan kunnassa. *Kunta työllistymistä ja työelämäosallisuutta tukemassa* valmistui vuonna 2016.

– Tavoitteenani oli ymmärtää, mitä ovat kuntien työllistymistä ja työelämäosallisuutta tukevat palvelut ja miten ne ovat muotoutuneet sellaisiksi kuin ovat. Entä mitkä tekijät selittävät kuntien työllistymistä ja työelämäosallisuutta tukevien palveluiden muotoutumista ja toimeenpanoa?

Tutkimus osoitti selvästi, että taloudelliset kannusteet tuottavat tulosta. Kunnat ja sosiaalityö kehittävät työllistämispalveluita tehokkaasti, jos ne saavat kehittämiseen rahaa.

Paavola teki sosiaalityön ammatillisen lisensiaatintutkimuksensa Tampereen yliopiston yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden

”

Tavoitteenani oli ymmärtää, mitkä tekijät selittävät kuntien työllistymistä ja työelämäosallisuutta tukevien palveluiden muotoutumista ja toimeenpanoa.

yksikköön, erikoisalana hyvinvointipalvelut. Haastattelut hän teki vuonna 2014. Aineisto on kerätty neljästä Etelä-Pohjanmaan kunnasta, joiden asukasluku on 10 000–20 000. Haastateltavina oli kuntien viranomais- ja järjestötoimijoita kunnittain rakennetuissa ryhmissä.

TYÖLLISTÄMISTÄ EDISTÄVÄT PALVELUT EIVÄT KAIKILLE

Tutkimuksen mukaan kunnat ovat onnistuneet aktiivoinnin eri muodoista parhaiten aktiivointipolitiikassaan, joka on kytköksissä talouspolitiikkaan. Talouden ja työllisyyden hoito sekä sosiaalityö ovat sulautuneet. Huonommin kunnat ovat onnistuneet aktiivisessa työvoimapolitiikassa sekä aktiivisessa sosiaalipolitiikassa, joka on työelämäosallisuuden tukemista.

– Aktiivisen sosiaalipolitiikan tavoitteet, joilla edistetään asiakkaiden osallisuutta ja toimijuutta, ovat toissijaisia, Paavola kertoo tulosten analyysistä.

Ensisijaisia työllistämispalveluiden asiakkaita ovat odotetusti pitkäaikaistyöttömät ja toiseksi nuoret. Rahalliset resurssit ohjautuvat näiden työelämäpolun edistämiseen. Pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen tulee kunnille yleensä rahaa korvausten muodossa, joten heille järjestetään palveluita.

– Muiden on lähes mahdoton päästä osallisiksi työllistämistä edistävästä palveluista, tai he pääsevät niihin vain sattumanvaraisesti. Näitä ulkopuolelle jääviä ovat esimerkiksi mielenterveyskuntoutujat ja henkilöt, joilla on oppimisvaikeuksia tai neuropsykiatrisia haasteita, Paavola mainitsee.

MIELENTERVEYSTOIPILAILTA PUUTTUVAT SELKEÄT POLUT

Puhutaan vähän lisää työllisyyttä tukevien palveluiden asiakkaista ja potentiaalisista asiakkaista. Esimerkiksi kehitysvammaisten työtoiminta on vahvasti edustettuna kuntien palveluissa.

– Kehitysvammaisten kohdalla palvelut toimivat melko hyvin, koska he ovat asiakassuhteessa kuntaan jo lapsesta lähtien. Perinteistä toimintakeskuskonseptia pitäisi kuitenkin päivittää ja lisätä sen ulkopuolella tapahtuvaa työtoimintaa, Paavola haastaa.

Kyse on kuitenkin palkattomasta toiminnasta, josta ei välttämättä ole realistista suuntaa työelämään, vaikka henkilöllä olisi siihen edellytyksiäkin.

– Mielenterveyskuntoutujille ja eri syistä osatyökykyisille ei sitä vastoin ole selkeitä polkuja, joilla heidän työhön pääsyään tai paluutaan tuettaisiin. Eläkelausunto voi olla peruste sille, että työelämäosallisuutta tukevaa toimintaa ei järjestetä.

Sosiaalihuoltolain mukaista kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään kunnissa puolestaan todella vähän ja palvelujärjestelmä on Paavolan mukaan tältä osin sekava.

OPPIMISVAIKEUKSIA OMAAVAT VÄLIINPUOAJIA

Nuorista erityisenä kohderyhmänä nousi neljän tutkimuskunnan kohdalla esiin neuropsykiatrisia haasteita omaavat nuoret, joiden palvelujärjestelmä työelämäosallisuuden ja kuntoutuksen rakenteissa on selkiintymätön. Kunnissa tunnustetaan kyllä, että

Kehitysvammaisten kohdalla palvelut toimivat melko hyvin, koska he ovat asiakassuhteessa kuntaan jo lapsesta lähtien. Perinteistä toimintakeskuskonseptia pitäisi kuitenkin päivittää ja lisätä sen ulkopuolella tapahtuvaa työtoimintaa.

Mielenterveyskuntoutujille ja eri syistä osatyökykyisille ei sitä vastoin ole selkeitä polkuja, joilla heidän työhön pääsyään tai paluutaan tuettaisiin. Eläkelausunto voi olla peruste sille, että työelämäosallisuutta tukevaa toimintaa ei järjestetä.

työllistymiseensä tukea tarvitsevan nuoren on vaikea saada omien tarpeidensa mukaisia palveluita.

Oppimisvaikeuksista kärsivät putoavat tutkimushaastattelujen perusteella herkästi palvelujärjestelmien välimaastoon. Heidän on lähes mahdotonta selvittää etenkin haastavassa työssä, mutta eläkkeellekään he eivät pääse.

– Eläkkeelle siirtyminen ei tietenkään anna myöskään mahdollisuuksia osallisuuteen, Paavola huomauttaa.

Tai kuten yksi haastateltava asian kiteyttää:

”Se on se ongelma, nehän ei oo kehitysvammasia, eikä ne oo... Ne voidaan luetella vammaisiksi, mutta vaikeavammaisia ne ei oo, ne tippuu palveluista pois. Ne on väliinpuoajia, että jos miettii näitä asperger ja muut tietyt asteet siitä. Ne tippuu. Eläkkeelle ei pääse, työmarkkinoilla ei oo käyttöä niille.”

Sitaatti kuulostaa lohduttomalta ja pessimistiseltä, mutta voi olla todellisuutta monessa kunnassa.

Myös romanivähemmistöön kuuluvat työttömät ovat näissä kunnissa merkittävä ryhmä, maahanmuuttajat eivät niinkään.

– Kokonaisvaltainen ohjaus oman elämäntilanteen mukaan olisi ihmiselle se ihanneratkaisu, mutta yksilölliset palvelut vaativat hyvää eri toimijoiden koordinaatiota.

Ja varmasti myös sitä rahaa.

MITEN SAKKOMAKSUT JATKOSSA JAKAUTUVAT?

Kuntien työllistymistä ja työelämäosallisuutta tukevien palveluiden asiakasmäärän arvioidaan kasvavan jatkuvasti. Myös järjestöt voivat ylläpitää työllistämisyksiköitä, jotka täydentävät kunnan omia palveluita.

– Kunnat ja järjestöt ovat tasaveroisia palveluntuottajia, Jutta Paavola toteaa.

Palveluiden heterogeenisyys on hänesitä hyvä asia. Se pakottaa kilpailemaan laadulla, jonka pitääkin olla keskeinen kriteeri palveluiden hankkimisessa.

Pienet kunnat ovat usein isoja ketterämpiä tarjoamaan monipuolisia palveluita työllistämisyksiköissä. Isoilla olisi opittavaa palveluiden järjestämisessä. Kahdessa kolmasosassa Suomen kunnista on alle 10 000 asukasta.

Maakuntaudistuksen vaikutusten pohdintaa ei voi välttää tulevaisuutta miettiessä.

Työllistymistä tukevien palveluiden asemoituminen tulevaisuudessa on iso kysymys, johon Paavola toivoo askelmerkkejä - eikä varmasti ole yksin.

Pienissä kunnissa kuntouttava työtoiminta on rakentunut vahvasti sosiaalityön kautta. Kun sosiaalityö siirtyy maakunnille, kunnissa tulisi nyt keskustella, voivatko ne enää tuottaa näitä palveluita.

– Jos vastaisuudessa ns. sakkomaksut pitkäaikaistyöttömistä menevätkin maakunnille, pesevätkö kunnat käteensä koko kuntouttavasta työtoiminnasta?

Paavola arvelee, että molemmille tahoille jää osuutensa maksettavaksi. Nykyisin kunnat maksavat Kelalle takaisin osan pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuesta, kun työttömyys on kestänyt 300 päivää.

TYÖNJAON SELKEYTYS

TURVAISI YHDENVERTAISUUTTA

Työllistymisen tuen tarpeen voisi Jutta Paavolan mukaan jaotella työllisyyttä ja toisaalta osallisuutta vahvistavaan tuen tarpeeseen.

– Tarvitaanko enää erikseen kehitysvammaisten työpajaa? Vai pitäisikö ajatella integraatiota, eikä mennä diagnoosi edellä?

Kokonaisvaltainen ohjaus oman elämäntilanteen mukaan olisi ihmiselle se ihanneratkaisu, mutta yksilölliset palvelut vaativat hyvää eri toimijoiden koordinaatiota.

– Työllisyyden hoidon pitäisi ilman muuta olla kiinteässä yhteydessä aikuissosiaalityöhön, onhan työllisyys iso osa aikuisuutta, Paavola toteaa napakasti.

Jutta Paavola esittää tutkimuksen perusteella, että kuntien ja valtion välistä työnjakoa on selkeytettävä, samoin kuin toimintaa ohjaavia linjauksia. Näin varmistettaisiin kansalaisten yhdenvertaisuus.

Tutkija on parhaillaan mukana ESR-rahoitteisessa PRO SOS -hankkeessa. Tavoitteena on uudistaa sosiaalityötä sekä selkiinnyttää sen asemaa sote-uudistuksessa. Hankkeessa tuetaan tulevien maakuntien sosiaalityön jäsentymistä. Päätoteuttajana on Seinäjoen Ammattikorkeakoulu. Seitsemässä osaamiskeskuksessa tehdään paikallisia kokeiluja, joiden perusteella luodaan ns. isoa kuvaa maakuntauudistuksen mahdollisuuksista.

– Selvitämme, missä sosiaalityö loppuu ja missä sosiaalinen kuntoutus alkaa.

Maakuntien rooliin työllisyyden hoidossa hän pääsee siis perehtymään eräänlaiselta aitiopaikalta. ✖

Kuva: Vatesin kuvapankki / Jenny Salo
Piirros: Vatesin kuvapankki / Laura Juntunen

TEKSTI: Jonna Kuusisto, Kati Savela
KUVA: Kati Savela

Harrastuksia, unikoulua ja osallisuutta

Jonna Kuusisto on saanut PARTY-hankkeen ja Kimmoke-toiminnan kautta selkeyttä tavoitteisiinsa, laajoja terveyspalveluita ja tunteen, että on tarpeellinen.

Kuusisto kuuli PARTY-hankkeesta syksyllä 2015. Hän lähti mukaan pitkään työttömänä olleille tarkoitettuun toimintaan Turussa ja on saanut siitä tukea elämänhallintaansa. Sekä fyysinen että henkinen hyvinvointi ovat kohentuneet.

JONNA KUUSISTO KERTOO:

”Tutustuin aluksi PARTYn työntekijään, Jenniin. Hän auttoi minua, kun elämä oli palasina. Sosiaalityöntekijän kanssa oltiin sovittu kuntouttavasta työtoiminnasta, mutta työkkäristä ehdotettiin PARTYa. Se kuulosti hyvältä. Pääsin terveydenhoitajalle ja lääkärille. Psykiatrian poliklinikan kautta saatiin vihdoin alulle yksityinen, Kelan tukema psykoterapia. Hommattiin myös kuntouttavan työtoiminnan paikka.

PARTYyn kuuluu mm. Kimmoke-ranneke, jolla pääsee maksutta liikuntapaikoihin ja kulttuuritapahtumiin. Ranneketta voi käyttää ryhmän kanssa tai yksin. Aloin harrastaa liikuntaa, lähinnä uimista. Kimmoketta on hyödyntänyt myös kulttuuri- puolella, eli osallistunut tapahtumiin, kuten museovierailuihin ja konsertteihin.

Olen tutustunut uusiin ihmisiin, saanut paljon uusia kokemuksia ja myös filistä, että mullakin on väliä jollekin. Liityin asiakasraatiin. Nyt on ihmisiä, jotka haluaa kuulla, mitä mulla on sanottavana. On myös terapeutista olla seurassa, jossa moni painii samojen asioiden kanssa. Ei tule tunnetta ulkopuolisuudesta.

TYÖHISTORIAA JA MIETTEITÄ TYÖKYVYSTÄ

Menin peruskoulusta ammattikouluun elintarvikealalle Porissa, josta oon kotoisin, mutta opinnot jäivät kesken. Muutin Turkuun vuonna 2010. Porissa olin työskennellyt mm. ravintoloissa, mutta Turussa en enää jatkanut näitä töitä. Vuonna 2013 jäin palkkatukityöstä työttömäksi ja olen ollut työtön siitä asti. Työ oli SPR:n Kontti-kierätystavaratalossa, jossa olin työharjoittelussa ja sen jälkeen neljä kuukautta palkkatuella. Samalla opiskelin myynnin ammattitutkinnon. Se on mun ainoa tutkintoni.

Koen, että asiakaspalvelu on mun juttu, vaikka oon vähän arka ja kärsin sosiaalisten tilanteiden pelosta. Teini-iässä sairas-

tuin masennukseen ja sitä on siitä asti ollut eriasteisena. Ahdistus vaikuttaa itselläni kai eniten toimintakykyyn.

Ennen myynnin ammattitutkintoa ajattelin, että kyllä Turusta töitä saa, onhan minulla vuosien kokemus asiakaspalvelusta. Vaan toisin kävi. Tutkinnon jälkeen oli kymppin paperit koulusta ja työkokemusta, mutta en saanut töitä. En ole päässyt edes työhaastatteluun. Osittain pelkään, että mun ikäni (34 vuotta) vaikuttaa. Ehkä on vain hankala työllistyä tässä taloustilanteessa, mutta työllistyminen kiinnostaa edelleen.

SAIRASTELU JA UNIVAIKEUDET SYÖVÄT JAKSAMISTA

Fyysisestikin sairastelen. Väsyn herkästi enkä esimerkiksi jaksaisi kahdeksan tunnin työpäiviä, saati kuudenkaan tällä hetkellä. Sairastan kilpirauhasen vajaatoimintaa enkä koe lääkityksen hyödyttävän. Menossa on tutkimuksia mahdollisesta astmasta.

Psykiatrin kanssa käymme läpi testejä, joilla tutkitaan, olisiko minulla ADHD/ADD. Kouluhistoriaani on vaikuttanut oppimis- ja keskittymisvaikeudet. Nämä yhdessä huonon minäkuvan ja itsetunnon kanssa vaikuttaa siihen, etten koe kykeneväni opiskelemaan ns. hienoa ammattia.

Toivon, että terapian kautta saan rakennettua itseäni, jotta tietäisin paremmin kuka olen, mitä haluan ja mihin kykenen. Kärsin uniongelmissa enkä nuku ilman lääkkeitä, välillä en niiden kanssaakaan. Mun toimintakykyyni loppuu aika lailla pariin huonouniseen yöhön. Kävin PARTYlaisille suunnatussa unikoulussa ja sain sieltä vinkkejä unettomuuden hoitoon. Toivottavasti niistä on apua." ✂

LUE KOKO TARINA:
www.vates.fi/vates/artikkelit/mielenterveys.html

KATSO VIDEO Jonnasta osoitteesta www.youtube.com kirjoittamalla hakukenttään "Jonna Kuusisto".

PARTY-HANKEKOKONAISUUS on ESR:n ja toimintakuntien rahoittama hanke. Vates on yksi hankkeen toimijoista ja on järjestänyt koulutuksia ammattilaisille sekä tehnyt viestintää.

LISÄTIETOA: www.vates.fi/vates/projektit/party-yhteishanke-2.html

Annika Olo (edessä vas.), Heidi Jämsä, Marjaana Kothari ja Jyrki Keinänen toisella kierroksella suosituissa aamupalapöydässä..

Kesätyöpesti joululahjaroilla

TEKSTI JA KUVAT: Kati Savela

Annika Olo sai ensimmäisen palkkatyönsä 29-vuotiaana A-Insinööreistä aamupalavastaavana. Kokemusta keittiötöistä hän oli saanut jo aiemmin työtoiminnassa. Olo palkattiin kesäkaudeksi jättämällä joululahjat asiakkaille hankkimatta.

Annika Olo laittaa aamupalatarpeet riipeästi esille pian alkavaa aamupalahetkeä varten. A-Insinöörien toimistoissa on aamuisin tarjolla työnantajan kustantama aamiainen henkilöstölle. Espoon Leppävaaran toimipaikassa päivän tärkeimmän aterian laitosta on huolehtinut kesäkuusta lokakuuhun Olo, kolmena päivänä viikossa.

– Luovuimme joululahjojen antamisesta asiakkaillemme ja päätimme osoittaa vastuullisuutta rekrytoimalla kehitysvammaisia. Toisessa toimipaikassamme oli jo kokemusta toimintarajoitteisen henkilön palkkaamisesta, ja päätimme ottaa oppia, viestintäpäällikkö **Marjaana Kothari** kertoo

syyskuuisena maanantaiaamuna.

– Tätä ennen olin palvelukeskuksessa keittiössä työtoiminnassa, josta en saanut oikeaa palkkaa. Äitini on muuten ollut samanlaisissa tehtävissä kuin minä, pirteännäköinen Olo kertoo asetellessaan leikkeleitä lautaselle.

Myös Tampereen toimipaikassa kesän työskennellyt **Hanna Riuttaskorpi** oli ensimmäisessä palkkatyössään.

VASTUULLISUUS JA MONIMUOTOISUUS EDELLÄ

Espoon toimipaikassa assistenttina kesän ollut **Tuulia Keinänen** teki Annika Olo-

Annika Olo viihtyi erinomaisesti A-Insinööreillä kesätyössä, joka jatkui lokakuun puoliväliin asti.

tä Espoon kaupungin työllisyyspalveluiden työnohjaajan kanssa. Ellei muuta tule vastaan, hän tulee mielellään ensi kesänäkin A-Insinööreihin.

– Työnohjaajani kanssa olemme kirjoittaneet lyhyitä esittelyitä ja CV:itä minusta, kun olen hakenut työpaikkoja. A-Insinööreillä meistä kesätyöntekijöistä tehty video on myös mitä modernin esittäytyminen potentiaalisille työnantajille, Olo kertoo työnhausta.

Työtehtäviin on kuulunut myös muuta kuin aamiaisen laitto. Olo on jakanut talon sisällä postia, siistinyt kirjastoa, purkanut kuormia ja huoltanut kopiokoneita työtoverinsa kanssa.

Neljän kuukauden aikana hän ehti tutustua muihin työntekijöihin sen verran, että nopeat kuulumiset tuli vaihdettua usein aamupalan laittamisen tai sen nauttimisen lomassa.

Työhönvalmentajan palvelu työnantajalle on tullut tutuksi A-Insinööreissä. Tämä on ollut tukena niin Ololle kuin häntä ohjaille työntekijöillekin.

– Ensi kesänä jatkamme nyt aloittamaamme käytäntöä, kokeiluun tyytyväinen Jyrki Keinänen sanoo.

Vakiotyöntekijöitä jututtamalla selviää, että heillekin Oloon tutustuminen on ollut mieluista kokemus.

– Hän on hyväntuulinen heti aamusta. Olisi hienoa, jos hän voisi jäädä tänne, **Tuomo Rantala** kollegoineen tuumaa.

Kysyttäessä Olo toteaa olevansa säästäväinen. Hän ei aio tuhlaata ansaitsemiaan rahoja heti. Rahaa voi tosin kulua jonkin verran ratsastusharrastukseen. ✂

le selkeät kuvalliset ohjeet aamupalan valmistuksen vaiheista. Niitä kertyi peräti 52! Jonkin aikaa työpaikkaohjaaja piti ohjeita esillä, mutta Olo ei tarvinnut niitä kovin pitkään.

Aamupalakäytäntö on ollut yrityksessä jo vuosia. Palvelu on ostettu ulkoa tai siitä on huolehtinut joku työntekijöistä oman toimensa ohella.

A-Insinöörien toimitusjohtaja **Jyrki Keinänen** mukaan yrityksessä herättiin siihen, että tälläkin hetkellä noin 10 000 kehitysvammaista tekee Suomessa palkatonta työtä esimerkiksi avotyössä tai työtoiminnassa. Taustalla on myös yrityksen perustaja **Kalevi Ahosen** perinnön kunnioittaminen. Ahonen oli aikanaan kehitysvammaisten ihmisten puolestapuhuja ja työskenteli hei-

dän asemansa kohentamiseksi. A-Insinöörit haluaa esimerkillään kannustaa muitakin yrityksiä kehittämään monimuotoisempia työmahdollisuuksia, jotka pohjautuvat erilaisiin osaamisiin ja ominaisuuksiin.

– Tarjoamalla työtä esimerkiksi kehitysvammaiselle henkilölle haluamme osoittaa vastuullisuutta. Tiedossa on, että moni kehitysvammaisen osaisi ja haluaisi tehdä palkkatyötä, mutta mahdollisuutta näyttää osaamisensa ei kovin usein saa, Jyrki Keinänen perustelee päätöstä.

ENSI KESÄNÄ UUSIKSI

29-vuotias Annika Olo asuu Espoossa vanhempiensa kanssa. Töiden loppuminen neljän kuukauden jälkeen harmittaa, mutta hän aikoo hakea vastaavanlaisia töi-

KATSO ANNIKA OLOSTA TEHTY VIDEO

www.youtube.com/watch?v=wj2aqcMsopA

Linkki QR-koodina, jonka voi avata älypuhelimien sovelluksella.

AIVOINFARKTI MUUTTI muttei päättänyt uraani

ALKUPERÄINEN TEKSTI: Tiina Laaninen
LYHENNETTY VERSIO: Kati Savela
KUVAT: Ari Korkala

Aivokasvain ja aivoinfarkti eivät vieneet oopperalaulaja **Juha Uusitalon** elämäniloa. Suuret estradit on pitänyt jättää taakse, mutta musiikki on yhä miehen intohimo ja ammatti.

Juha Uusitalo palasi Sveitsistä Tampereelle, kun kansainvälinen ura oopperalaulajana näytti olevan ohi. – Tunnen, että jokin kansainvälinen ovi on vielä avautumassa, hän sanoo tamperelaisen museoravintola Valssin terassilla.

Oopperalaulaja Juha Uusitalo sanoo olevansa onnellinen mies. Siitä huolimatta, että ensin aivokasvain ja sen jälkeen aivoinfarkti ovat vieneet mieheltä suurten estradien oopperaroolit, toimeentulon kivijalan, lauluäänen syvyyttä ja itsetuntoa. Tärkeimmät ovat kuitenkin edelleen elämässä läsnä: läheiset ihmiset ja musiikki.

– Jokainen vakavasti sairastuva joutuu käymään läpi epätoivoisiakin hetkiä. Josakin kohtaa on valittava, jääkö rypemään itsesääliin vai katsooko eteenpäin. Minä valitsin jälkimmäisen.

Uusitalo kuvailee sairastumisiaan, leikkausta ja kuntoutumisiaan oppikoulukseen.

– Vaikka en ole kuntoutunut ennalleen, pystyn jo ajattelemaan, että samalla kun olen joutunut luopumaan jostakin, eteeni on avautunut myös uusia ovia.

HARRASTUKSESTA TULI TYÖ

Musiikki on kuulunut Uusitalon elämään pikkupojasta lähtien. Hän aloitti pianonsoiton 7-vuotiaana, mutta haaveili klarinetista. Poika pestasi trumpettia soittavan isoveljensä lainaamaan hänelle seurakunnan soitinkaapista klarinetin.

– Klarinettia ei löytynyt, mutta veljeni toi vanerilaatikossa poikkihuilun. Sen ääni oli ala-arvoinen, mutta paremman puutteessa se sai kelvata.

Vaikka en ole kuntoutunut ennalleen, pystyn jo ajattelemaan, että samalla kun olen joutunut luopumaan jostakin, eteeni on avautunut myös uusia ovia.

Laulamista ei ole onneksi
tarvinnut jättää aivoinfarktin
myötä. Oman äänen
kehittämisen lisäksi Juha
Uusitalo antaa laulutunteja ja
pitää kursseja.

Aivoinfarktin sairastaneista noin puolet palaa töihin

AIVOVERENKIERTOHÄIRIÖ (AVH)

tarkoittaa aivoverenkierron tilapäistä ja vielä korjaantuvaa häiriötä (TIA) taikka pysyvän vaurion aiheuttavaa aivoinfarktia tai aivoverenvuotoa. AVH aiheuttaa aivojen toimintahäiriön, jonka seurauksena ilmenee esim. motorisia tai kielellisiä vaikeuksia.

Aivoverenkiertohäiriöihin sairastuneita on Suomessa arvioitu olevan noin 100 000 (v. 2015). AVH:n sairastaneen työhön paluu riippuu sairauden oirekuvasta, mutta myös siitä, kuinka pian ja millaisena hänen kuntoutumisensa alkaa. Kuntoutuksen pitäisi alkaa jo sairaalassa ensimmäisen viikon aikana tai kun sairastuneen terveydentila sen sallii. Kuntoutuksen tulisi jatkua täysillä ainakin muutaman kuukauden ajan.

AIVOVERISUONITUKOS ELI AIVOINFARKTI

on sairaus, jossa äkillisesti tukkeutuneen valtimon alueella aivokudos jää ilman verenkiertoa ja happea. Siksi paikallinen osa aivokudoksesta menee pysyväan kuolioon. Usein tukkeuma johtuu verihyytymästä ahtautuneessa valtimossa. Syynä voi olla myös esim. sydäimestä tai kaulavaltimosta tullut hyytymä.

Aivojen toimintahäiriöitä voivat aiheuttaa myös aivovamma, aivokasvain tai aivotulehdus.

AIVOLIITON JA KRUUNUPUISTON KUNTOUTUSKESKUKSEN

Onnistunut työhön palaaminen -projektissa (2011–15) kävi ilmi, että lähes kaikki AVH:n saaneet haluaisivat palata töihin. Entiseen työhönsä palaa noin puolet, mutta usein työnkuvaa täytyy mukauttaa. Tämä on usein kiinni työnantajasta, mutta mukautusten mahdollisuudet riippuvat myös ammatista.

Työhön paluuta AVH:n jälkeen kannattaa asiantuntijoiden mukaan tavoitella. Ellei sitä edes yritetä, sairauden läpikäyneen voimavarat ja ammattitaito menevät hukkaan.

Lähde: www.aivoliitto.fi

LISÄTIETOA:

[www.aivoliitto.fi/aivoverenkiertohairio_\(avh\)/nuoret_avh_n_sairastaneet/avh_ja_tyoelama](http://www.aivoliitto.fi/aivoverenkiertohairio_(avh)/nuoret_avh_n_sairastaneet/avh_ja_tyoelama)

Linkki QR-koodina, jonka voi avata älypuhelimien sovelluksella.

Vuosien varrella huilu vaihtui parempaan, ja harrastus muuttui työksi. Kolmikymppisenä Uusitalo oli Kansallisoopperan huilisti. Mielessä kyti kuitenkin palo näyttämölle.

Ilman ex-vaimon rohkaisua Uusitalosta olisi tuskin tullut oopperaestradien tähteä. Ex-vaimo nimittäin kuuli, kun mies laului suihkussa ja patisti miestä laulutunneille. Uusitalo pyrki Sibelius-Akatemian laulu-puolelle, muttei tullut valituksi. Hän pääsi kuitenkin oppilasesitykseen, josta hänet huomattiin.

– Kai se oli massiivinen ääneni, läsnäoloni laulaessa ja omintakeinen äänentuottotapani, joiden ansiosta minut pantiin merkille, arvioi Uusitalo.

Mies kiersi ensin maakuntien oopperaesityksissä ympäri Suomea, mutta pian työtarjouksia alkoi tulla myös maailmalta. Urakiito oli päätähuimaava. Isoista estradeista ja oopperaroleista tuli Uusitalolle arkipäivää.

LAULOIN LEIKKAUKSESSAKIN

Marraskuussa 2008 Uusitalolla oli neljä esitystä **Wagnerin** Wandererina Firenzesä. Kaksi lähes kuuden tunnin esitystä oli takana ja edessä vapaapäivä. Mies vuokrasi puolisonsa **Johannan** kanssa auton ja lähti ajelemaan kohti Välimerta, kun päätä alkoi äkisti vihloa ja mahaa kiertää. Kun edes vesi ei pysynyt enää sisässä ja pääkipu sumensi näköä, Uusitalo suostui siihen, että puoliso ajoi takaisin hotellille. Oopperatalon lääkäri hälytettiin paikalle. Hän mittasi laulajan verenpaineen ja lähetti tämän sairaalaan.

– Vielä siinäkin vaiheessa, kun lääkäri sanoi, että minulla on kasvain päässä, en uskonut, että minulle voisi käydä näin.

Aivokasvain leikattiin joulukuussa Uusitalon silloisessa kotimaassa Sveitsissä.

– Leikkaus kesti yli yhdeksän tuntia, mutta olin koko ajan hereillä. Kasvain sijaitsi niin lähellä puhekeskusta, että kirurgi halusi varmistaa, etten menetä puhekykyäni. Välillä lauloin, välillä luetteluin numeroita.

Leikkaus onnistui hyvin. Uusitalo aloitti **Esa-Pekka Salosen** kanssa Euroopan konserttikiertueen vain kolme kuukautta myöhemmin. Hän sai vielä sädehoitoja ja söi kemotabletteja. Menneestä muistutti lähinnä vain kolmen kuukauden välein tehty kontrolli Sveitsissä.

– Syksyllä 2011 kontrollikuvat paljastivat aneurysman eli aivovaltimon pullistuman. Se hoidettiin rivakasti ruiskuttamalla reisuontani pitkin nestemäistä platinaa pullistuman päälle. Kaiken piti olla kunnossa.

Pikkuhiljaa aloin ymmärtää, kuinka tärkeää on hyväksyä sairautensa ja elää sen ehdoilla. Tai olla kiitollinen siitä, että on vain kömpelö, muttei toispuolihalvaantunut.

AIVOINFARKTI MUUTTI KAIKEN

Täyspysähdys tuli vain vähän myöhemmin, lokakuussa 2011. Uusitalo oli käymässä Suomessa ja kyläili konserttiaan edeltävänä iltana ystäviensä luona. Kahvipöydässä kontrolli oikeaan käteen ja jalkaan katosivat niin, ettei laulaja saanut irrotettua otettaan kahvikupin korvasta.

– Lähdimme isännän kanssa sairaalaan. Minulle tehtiin joitakin tutkimuksia, mutta selviydyin niistä hirmuisella tsemppauksella ja minut passitettiin hotellille lepäämään. Yöllä heräsin siihen, ettei oikea puoleni liikkunut lainkaan.

Jälkikäteen on helppo sanoa, ettei hänen olisi pitänyt suostua lähtemään sairaalasta. Tai ettei hänellä olisi pitänyt odottaa yöllä herättyään aamuun asti, vaan soittaa ambulanssi heti. Kohtaus osoittautui aivoinfarktiksi.

– Sairaala on myöntänyt hoitovirheensä. Enää en silti mieti, voisinko yhä laulaa oopperalavoilla, jos olisin saanut heti oikean diagnoosin ja hoidon. On ollut pakko uskoa, että kaikella on jokin tarkoitus.

SAIRAUS OLI VAIKEA HYVÄKSYÄ

Pohjalaisella sisulla laulaja päätti salata terveysongelmansa ja palata nopeasti takaisin töihin. Hän uskoi olevansa taas pian entisensä.

– Juna-aseamalla matkalaukut tippuivat käsistäni. Kun estradilla keihäs valahti kädestä, ääni takkusi ja liikkuminen oli kömpelöä, tie alkoi nousta pystyyn.

Huhut Uusitalon kunnosta alkoivat kiihtyä. Jo sovittuja töitä meni ohi suun ja vuosia eteenpäin täynnä ollut kalenteri tyhjäksi. Työn mukana karisi itsetuntoa. Jossakin kohtaa koti Sveitsissä vaihtui Tampereen Pyynikkiin. Oli aika tunnustaa tosiasiat: tie

oopperalavojen tähtenä oli ainakin toistaiseksi ohi.

– Pikkuhiljaa aloin ymmärtää, kuinka tärkeää on hyväksyä sairautensa ja elää sen ehdoilla. Tai olla kiitollinen siitä, että on vain kömpelö, muttei toispuolihalvaantunut.

JONKIN UUDEN OVELLA

Musiikista Uusitalo ei ole luopunut. Ääni on palautunut ennalleen, ja hän harjoittelee laulua päivittäin.

– Toissasyksynä lauloin Kansallisoopperassa Pajatson Tonion rooliin, josta oli tehty sattumoisin ontuva. Konkkaava rooli oli kuin tehty minulle!

Tällä hetkellä ison osan arjesta vie kuntoutuminen. Uusitalo vesijumpaa viikoittain, nostelee kahvakuulia ja käy kiropraktikolla sekä Trigger-pistekäsittelyssä. Ajaminen automaattivaihteisella autolla onnistuu, mutta kirjoittaminen on hankalaa. Arjen hyviin hetkiin kuuluvat päiväunet sekä kotihetket puolison ja koiran kanssa.

– Nukkumaan pyrin menemään hyvissä ajoin, sillä tarvitsen nykyään paljon unta.

Uusitalon työkalenterissa on jonkin verran konsertteja. Uutta työsarkaa on löytynyt mestarikurssien pitämisestä ja laulutuntien antamisesta. Työtarjouksia musiikkitalojen johtotehtäviin ympäri maailmaa on tullut, mutta toistaiseksi Uusitalo ei ole niihin tarttunut – oman äänen kehittämiseen ei silloin jäisi aikaa.

– Iloitsen siitä, että ennätin saavuttaa urallani näköalapaikan ja pääsin työskentelemään maailmalla arvostamieni ihmisten kanssa. Tunnen, että jokin kansainvälinen ovi on vielä urallani avautumassa, vaikkain vielä tiedä, mikä ovi tai koska sen aika on. ✂

Artikkeli ilmestyi kokonaisuudessaan Aivoterveys-lehdessä numero 1/2017.

Jutun voi lukea osoitteessa www.aivoliitto.fi/aivoterveys-lehti/henkilot/musiikista_ja_elamantilosta_en_luovu

Aleksi kädessään tärkeä työväline, ruuvimeisseli.

Joustava työssäoppiminen edistää osatyökykyisten työllistymistä

TEKSTI JA KUVA: Niina Sarén

Validia Ammattiopiston joustava työssäoppiminen alkaa muutamasta viikosta ja sitä voidaan tilanteen mukaan jatkaa muutama kuukauteen. Työnantaja toivottaa tervetulleeksi mahdollisuuden työssäoppimisjakson päättämiseen tai jatkamiseen tilanteen mukaan.

Työ kohtasi tekijänsä Järvenpäässä sijaitsevassa JRFIX-yrityksessä. **Aleksi** aloitti työssäoppimisen tietotekniikan hankintaan ja huoltoon keskittyvässä yrityksessä. Aleksi opiskeli ammatillista erityisopetusta tarjoavassa Validia Ammattiopistossa datanomiksi. Oppilaitoksessa työssäoppiminen aloitetaan lyhyissä pätkissä. Kahdesta viikosta alkanutta työssäoppimisjaksoa jatkettiin yhteistuumin kahteen kuukauteen.

Valmistumisen jälkeen Aleksi sai töitä samasta yrityksestä kahdeksi vuodeksi. Työllistymisen mahdollisti palkkatukipäätös. Palkkatuen ansiosta yritys voi työllistää

Osatyökykyisyyttä ei nähdä yrityksessä esteenä työllistämiseksi. Päinvastoin se sopii hyvin yrityksen arvomaailmaan.

henkilön, jolla ei ole esimerkiksi mahdollisuuksia tehdä kaikkia työpaikalla eteen tulleita tehtäviä.

Palkkatuki on TE-toimiston myöntämä tuki, jota työnantaja voi saada palkkataksien henkilön, jolla on muuten haasteita työllistyä avoimille työmarkkinoille. Tuki myönnetään, jotta työntekijän olisi tuetussa työsuhteessa mahdollista kartuttaa ammatillista osaamista ja parantaa mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille. Palkkatuen määrä ja kesto arvioidaan aina tilannekohtaisesti.

TYÖNANTAJA ARVOSTAA JOUSTAVUUTTA

JRFIXin toimitusjohtaja **Otto Seidler** kehuu Validian joustavuutta työssäoppimisjaksojen suhteen. Oppilaitosten kanssa yhteistyötä tehdessä usein haasteena on, että työssäoppimisjaksot ajoittuvat oppilailla monesti samaan aikaan, mikä on työnantajan kannalta ongelmallista. Pieneen yritykseen työssäoppijoita mahtuu aina vain muutama kerrallaan, joten vaikka vuoden mittaan olisikin mahdollista ottaa useampia opiskelijoita, ei se samanaikaisesti onnistu.

Validiassa työssäoppimisjaksoja tehdään pitkin vuotta. Opetus tapahtuu oppilaitoksessa joustavasti ja limittyy työssäoppimisjaksojen väleihin. Näin useamman opiskelijan on mahdollista päästä harjoittelemaan työelämätaitoja samalla työnantajalla.

Myös työssäoppimisjaksojen joustava päättymisen ja jatkumisen ovat työnantajalle selkeä etu. Työnantajalta opiskelijan ohjaus vie resursseja muista töistä, joten on hyvä, että jos homma ei lähdekään luistamaan, yhteistyöstä voidaan keskustella oppilaan kanssa uudelleen.

– Meillä oli esimerkiksi yksi opiskelija, jonka kanssa huomattiin, että hän oli vahvasti asiakaspalveluhenkinen ja supliikkimies. Hän löysi uuden työssäoppimispaikan yrityksistä, jossa oli mahdollista keskittyä asiakaspalveluun, Otto Seidler kertoo.

Erityisammattioppilaitoksissa opiskelevilla on erilaisia erityistarpeita. Näitä voivat olla esimerkiksi sosiaaliset haasteet, oppimisvaikeudet, pitkäaikaissairaudet tai vammat, jotka ovat joko synnynnäisiä tai elämän varrella tulleita. Tuen tarve voi olla pysyvä tai väliaikainen.

ARVOT OHJAAVAT TEKEMISTÄ

JRFIXissä tehdään töitä vahvalta arvopohjalta. Suurien voittojen tavoittelu ei ole yrityksessä ensisijaista, vaan tärkeintä on, että työntekijät viihtyvät ja voivat hyvin sekä töissä että muutenkin elämässään. Osatyökykyisyyttä ei tästä syystä nähdä yrityksessä esteenä työllistämiseksi. Päinvastoin osatyökykyisten työllistäminen sopii hyvin yrityksen tavoitteisiin ja arvomaailmaan.

Erityisammattioppilaitos Validiassa nähdään JRFIXin kaltaiset, yhteiseltä arvopohjalta ponnistavat yritykset kullannarvoisina kumppaneina.

Validian opettajan kanssa on keskusteltu siitä, millaisia tekijöitä tarvitsemme.

– Opiskelijoiden ei tarvitse takoa tulosta, vaan he saavat rauhassa kokeilla ja opetella ja saada tuntumaa työmaailmaan, kertoo työvalmentaja **Timo Lappeteläinen** Validiasta.

YHTEYS PELAA JA YMMÄRRYS KASVAA

JRFIX ja Validian Ammattiopisto ovat tehneet yhteistyötä jo pidemmän aikaa. Otto Seidler kokee, että ymmärrys yrityksen, koulun ja opiskelijoiden välillä on matkan varrella kasvanut ja se on auttanut kaikkia osapuolia.

– Validian opettajien kanssa on keskusteltu siitä, millaisia tekijöitä tarvitsemme. Tämän vuoksi he osaavat kannustaa niitä opis-

kelijoita, joille työ sopii, hakemaan meille, Seidler kertoo.

– Välillä käy harjoittelijoiden suhteen oikein loistava ”mätsi”, niin kuin nyt Aleksin kanssa. Yleensä meille sopivat tekijät ovat taustaltaan esimerkiksi ICT-asentajia. Datanimin koulutus, joka Aleksilla on, ei keskity kädentaitoihin, jotka huoltotöissä ovat erittäin tarpeellisia. Aleks oli poikkeus sääntöön, sillä häneltä löytyi muuten kokemusta ja kiinnostusta käsillä tekemiseen.

TEHTÄVÄNKUVA LAAJENE OSAAMISEN KARTTUESSA

Aleksin tehtäviin on JRFIXissä kuulunut esimerkiksi puhelimien ja tietokoneiden huoltoa sekä postitusta ja muuta eteen tulevaa asiointia.

– Pikkuhiljaa tontti laajenee kun koke-musta kertyy. Aleks on tullut toimeen täällä hienosti. Hän on rauhallinen ja keskittyy tekemiseen, toimitusjohtaja Seidler toteaa.

Kahden vuoden palkkatukipäätös on työntekijän kehittymisen kannalta hyvä asia. Työnantaja pystyy panostamaan työntekijään, kun tietää, että tämä tulee tekemään töitä pitkän aikaa. Lisäksi työntekijä saa aimo annoksen työkokemusta ja luot-tamusta omaan työkykyynsä tulevaisuutta varten. ✕

OSATYÖKYKYISILLE TIE TYÖELÄMÄÄN -kärkihankkeessa (vastuuministeriö STM) edistetään osatyökykyisten henkilöiden työllistymistä. Kärkihankkeessa kehitetään muun muassa reittejä opinnoista töihin. Järvenpään Validia Ammattiopiston **Fokus-hanke** on yksi kärkihankkeen **Mallit työllistymiseen ja osallisuuteen -projektin** alueellisista kokeiluista. Myös Vates on hankkeessa kumppanina.

TEETKÖ TÖITÄ OSATYÖKYKYISYYDEN PARISSA TAI OLETKO KIINNOSTUNUT AIHEESTA?

Kurkkaa linkki <http://tietyoelamaan.fi>
Seuraa Twitterissä #OTEhanke
Lisää tietoa Osatyökykyisille tietyöelämään
-kärkihankkeesta:
<http://stm.fi/hankkeet/osatyokykyisyys>

Suunnittelija Kiti Haukilahti sanoo, että työpaikalle kannattaa laatia sisäilma-asioiden käsittelyohjeet. Jos työpaikan sisäilmaongelmaa ei saada paikallistettua ja poistettua, joutuu moni oireileva vaihtamaan väistötilaan tai jopa toiseen työpaikkaan. Osa siirtyy etä- tai osa-aikatyöhön.

Etätyö, osa-aikatyö tai työtehtävien vaihto keinoja jatkaa työssä **SISÄILMASTA OIREILEVA** pelkää usein työkyvyn menetystä

TEKSTI: Kiti Haukilahti, Kati Savela
KUVAT: Niina Anttila

Hengitysliiton suunnittelija **Kiti Haukilahti** suunnittelee sisäilmasta sairastuneiden vertaistoimintaa. Sisäilmasta sairastuneita arvioidaan olevan Suomessa tuhansia, oireita saavat jopa kymmenet tuhannet ihmiset. Joskus oireet pakottavat vaihtamaan työpaikkaa, ellei työtilan vaihto tai etätyö onnistu.

Haukilahti kertoo työstään:

Sosiaali- ja terveysalan järjestökokemukseni tulee ehkäisevästä päihdetyöstä. Nykyisessä tehtävässäni Hengityслиiton suunnittelijana olen toiminut noin vuoden. Työtehtäviini kuuluu sisäilmasta sairastuneiden vertaistoiminnan suunnittelua sekä vaikuttamistyötä ja viestintää. Opiskelen pääaineenani yhteiskuntapolitiikkaa. Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäminen on minulle sydämen asia.

Hengityслиitto ylläpitää sisäilmasta sairastuneiden vertaispuhelinta. Suunnittelun toimintaa. Vertaispuhelimme vapaaehtoiset antavat tukea sisäilmasta sairastuneille ja heidän läheisilleen kahdesti viikossa. Puheluita tulee vuodessa noin 150.

Sisäilma- ja korjausneuvontapuhelimemme palvelee neljänä päivänä viikossa. Korjausneuvojina ja sisäilma-asiantuntijoina toimivat työntekijämme neuvovat homevaurioihin, ilmanvaihto-ongelmiin, rakentamiseen ja muihin sisäilma-asioihin liittyvissä kysymyksissä. Yhteydenottoja tulee noin 3 000 vuodessa.

Saan itsekin yhteydenottoja sisäilmasta oireilevilta ja sairastuneilta, aktiiveiltamme, selvitysten ja opinnäytetöiden tekijöiltä sekä median edustajilta. Yleinen tietoisuus sisäilmaongelmien terveyshaitoista ja niiden ehkäisemisestä on lisääntynyt viime vuosina, mutta vielä on paljon työtä tehtävänä.

ERI NÄKEMYKSIÄ SISÄILMAONGELMIEN TODENTAMISESTA

Ympäristöministeriön arvion mukaan Suomessa altistuu päivittäin kosteus- ja homevaurioille 600 000–800 000 henkilöä. Sisäilmasta sairastuneiden määrää ei tiedetä. Hengityслиiton arvion mukaan sisäilmasta oireilevia on kymmeniä tuhansia ja sairastuneita tuhansia.

Käypä hoito -suositusten tutkimustiedon mukaan home- ja kosteusvaurioille altistuminen aiheuttaa kohonneen riskin sairastua astmaan. Käsitksemme mukaan alan asiantuntijoilla ja tutkijoilla on toistaiseksi keskenään erilaisia näkemyksiä siitä, mitä muita terveysvaikutuksia sisäilmaongelmat aiheuttavat ja miten niitä voidaan tutkia ja todentaa, niin ihmisten kuin rakennustenkin kohdalla.

Joskus itse oireettoman työtoverin voi olla vaikea ymmärtää sairastuneen oireita. Monet sisäilmasta sairastuneet pelkäävät työkykynsä menettämisen puolesta.

Selvityksemme mukaan ensimmäisinä oireina koetaan usein hengenahdistusta, yskää, nenän tukkoisuutta ja jatkuvia infektiota, kuten poskiontelo-, keuhkoputken- ja korvatulehduksia. Myös astmaattisia oireita ja astman pahenemista esiintyy. Lisäksi sisäilmasta sairastuneet ovat kokeneet mm. iho- ja silmäoireita, uupumusta, päänsärkyä, huimausta ja lämpöilyä, vatsa- ja niveloireita sekä muistin ja kognitiivisen toimintakyvyn heikkenemistä.

Hengityслиitto tarjoaa ajantasaista ja puolueetonta tietoa sisäilma-asioissa. Uskomme, että kansalaisten kasvanut tietoisuus johtaa parempiin ratkaisuihin sekä omaan kotiin tilattavissa korjauksissa että sisäilmaongelmien ehkäisemisessä ja havaitsemisessa kodin ulkopuolella. Näissä asioissa kannattaa toimia mahdollisimman pian, ennen kuin ongelmat kasvavat.

TYÖTERVEYSHUOLTO VOI TEHDÄ SISÄILMAKYSELYN

Työpaikalle kannattaa luoda sisäilma-asioiden käsittelyohjeet. Työnantaja on vastuussa siitä, että huonosta sisäilmasta ei aiheudu haittaa tai vaaraa työntekijän terveydelle. Työntekijän tulee ilmoittaa työnantajalle ja työpaikan työsuojeluvaltuutetulle, jos havaitsee sisäilmaongelmia. Ilmoitus kannattaa tehdä kirjallisesti. Työnantajan tulee kertoa ilmoituksen tehneelle työntekijälle ja työsuojeluvaltuutetulle, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä.

Sisäilmaongelman ilmettyä työnantajan on otettava yhteys kiinteistön omistajaan

ja ohjattava oireileva työntekijä työterveyshuoltoon. Työterveyshuolto voi tehdä työpaikalla sisäilmastokyselyn ja työsuojeluviranomainen (Aluehallintovirasto) voi antaa velvoittavia määräyksiä sisäilmaongelmien selvittämiseksi ja korjaamiseksi.

SISÄILMAOIREET EIVÄT OIKEUTA SOSIAALITURVAAN

Työpaikalla oireilevien tilanne on usein hankala. Joskus itse oireettoman työtoverin tai työnantajan voi olla vaikea ymmärtää sairastuneen oireita ja tilannetta. Selvityksemme mukaan monet sisäilmasta sairastuneet pelkäävät työkykynsä menettämisen puolesta.

Jos sisäilmaongelmia ei saada poistettua tai työnantaja ei pysty tarjoamaan työntekijälle sopivaa paikkaa työskennellä, moni joutuu lopulta vaihtamaan työtehtäviä tai työpaikkaa. Osalle etätö on mahdollinen, osa siirtyy osa-aikatyöhön.

Oireilu ei itsessään oikeuta sairausajan sosiaaliturvaan, kuten pidempikestoiseen sairauspäivärahaan, kuntoutustukeen tai työkyvyttömyyseläkkeeseen. Osa sairastuneista kertoo saaneensa toipumisen ja kuntoutumisen ajaksi näitä etuuksia jonkin muun sairauden, kuten masennuksen tai astman vuoksi.

RAKENNUKSEN KÄYTTÖKIN VAIKUTTAA SISÄILMAAN

Kiinteistön sisäilmaan voidaan vaikuttaa rakennuksen koko elinkaaren ajan: suunnittelussa, rakennushankkeen kilpailuttamisen kriteereissä, rakentamisen ajan kosteudenhallinnassa, käyttöönottokoulutuksissa, korjauksissa ja huollossa. Rakennusta tulee myös käyttää oikein, esimerkiksi ilmanvaihdon tulee toimia suunnitellusti ja siivouksesta huolehtia. Työtiloissa ylimääräisen tarvan varastointia ja papereiden säilyttämistä avohyllyillä kannattaa välttää.

Asumisterveysasetus tuli voimaan toukokuussa 2015. Asetus koskee asunnon tai muun oleskelutilan terveydellisiä olosuhteita: fyysisiä, (esim. lämpötila, kosteus, ilmanvaihto, melu), kemiallisia (esim. hiilidioksidit, häkä) ja biologisia (esim. mikro-organismit) olosuhteita.

Sisäilman laatuun vaikuttavat kosteus- ja homevaurioiden sekä ilmanvaihdon lisäksi mm. rakennus- ja sisustusmateriaaleista haihtuvat yhdisteet ja pienhiukkaset. Kiinteistön kunnan ja sisäilman selvityksestä vastaa sen omistaja, eli omakotitalossa asukas itse ja taloyhtiöissä hallitus tai isännöitsijä. Rakennuksen tutkimukset kannattaa tilata VTT Services Oy:n sivuilta löytyvältä henkilösertifioidulta rakennusterveysasiantuntijalta tai Fise Oy:n sivuilta löytyvältä kosteusvaurion kuntotutkijalta.

Kouluissa sisäilma-asioissa tulee olla yhteydessä rehtoriin ja/tai opetustoimeen. Jos asia ei etene, voi olla yhteydessä sivustyslautakuntaan, kunnan terveystarkastajaan ja aluehallintovirastoon. Kouluissa voi tehdä myös oirekyselyn oppilaille ja henkilökunnalle.

VAPAAEHTOISTEN PALAUTE AUTTAA JAKSAMAAN

Koen olevani onnekas, koska voin tehdä arvojeni mukaista työtä, jolla koen olevan merkitystä. Työyhteisöni on mitä mainioin ja esimiehen sekä työtovereiden tuki aina saatavilla. Vapaaehtoisiltamme tuleva palaute on arvokasta työtehtävieni hoitamisen kannalta, mutta se myös auttaa jaksamaan. Käyn säännöllisesti työnohjauksessa, vaikkei mitään erityistä tarvetta olisi. Aina löytyy jotain, mitä voi pohtia ja kehittää.

Olen huomannut, että tällä työllä on taipumusta seurata kotiin. Kun laitan päivän päätteeksi työpaikan oven kiinni, pyrin tietoisesti siirtymään ajatuksissani jo vapaa-aikaan. Päivittäinen, viikoittainen ja kuukausittainen palautumisaika on minulle tärkeää. Olen huomannut, että työt sujuvat paremmin, kun pidän vapaa-ajan puhtaasti vapaa-aikana.

Poikkeuksiakin tietysti on. Työhöni kuuluu jonkin verran ilt- ja viikonlopputyötä sekä matkustamista. Ja sisäilma-aiheet tulevat toki vastaan mediassa vapaallakin. Koti, perhe ja ystävien kanssa vietetty aika ovat luonnollisesti tärkeitä hyvinvoinnin lähteitä. ✖

Hengityssairas: ennakoi ja ennaltaehkäise oireita

HENGITYSSAIRAAN KANNATTAA ennakoida helteen, pakkasen sekä siitepöly- tai katupölykausien aiheuttama mahdollinen oireiden paheneminen. Liikkuminen sekä riittävä uni ovat keskeisiä hengitysterveydestä huolehtimisessa. Kohtuullisesti kuormittava liikunta on osa hengityssairaahan hoitoa lääkehoidon rinnalla.

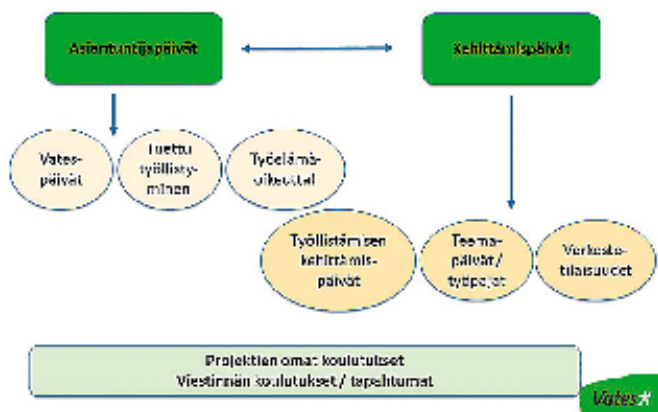
HYVÄ FYYSINEN KUNTO lisää vastustuskykyä ja nopeuttaa toipumista infektioista tai sairauden pahenemisvaiheesta. Hengästyttävä ja hikoiluttava liikunta tehostaa keuhkotuuletusta ja liman poistumista hengitysteistä, jolloin hapen tarve on helpompi tyydyttää. Hengitysilihasten vahvistuminen parantaa rintakehän liikkuvuutta ja jopa ryhtiä. Liikkuminen vaikuttaa myös mielialaan. Sen avulla voi rentoutua, virkistyä ja kerätä voimia arkiseen aherrukseen.

JOS TUPAKOI, kannattaa hakea tukea tupakoinnin vähentämiseen tai lopettamiseen. Hengitysliitto ylläpitää mm. maksutonta Stumppi-neuvontapuhelinta tupakoinnista eroon haluavien tueksi ja kannustamiseksi.

Vates-säätiön koulutukset ja tapahtumat

VATES ON UUDISTANUT KOULUTUKSIAAN VUODEN 2017 AIKANA. Olemme täsmentäneet eri tilaisuuksien luonnetta, tarkoitusta ja kohderyhmiä. Toivomme, että tämä helpottaa juuri sinulle sopivien tilaisuuksien löytämistä!

Vatesin koulutuksellinen tarjonta

TULOSSA LOPPUVUONNA 2017:

7.12. Viestintäverkoston vierailu Valkeaan taloon, Helsinki

11.12. Tuettu työllistyminen, Helsinki

Kaikista tilaisuuksista saat tarkempia tietoja joko www.vates.fi/vates/koulutus.html tai ottamalla yhteyttä kaija.ray@vates.fi, p. 0440 724944.

Vates
säätiö

VUODEN 2018 KOULUTUS- JA TAPAHTUMAKALENTERI

Vates järjestää vuoden mittaan hyvin erityyppisiä tilaisuuksia. **Tutustu valikoimaamme ja löydä tarpeeseesi parhaiten sopivat tapahtumat!** Tarjolla on laaja kirjo ajankohtaisia keskustelunaiheita, uusia tuulia työllistämisen tukimuotoihin, vertaistukea ja verkostoitumista.

AVOIMET OVET

28.2.2018

Vapaamuotoinen iltapäivä verkostoitumisen, tuttujen tapaamisen ja pienimuotoisen ohjelman merkeissä. Vuonna 2018 lisäksi Vatesin 25-vuotisjuhlavuoteen liittyvä miniseminaari.

TYÖLLISTÄMISEN KEHITTÄMISPÄIVÄT

21.–22.3.2018, paikka avoin

14.–15.11.2018 Helsinki

Seminaari, joka antaa kattavan kokonaiskuvan valmennuksen ja ohjauksen työtavoista ja menetelmistä, työnantajayhteistyöstä, projektien hyvistä käytännöistä jne. Tarjoamme kiinnostavia ja ajankohtaisia sisältöjä laajalle valmentavaa ja ohjaavaa sekä työnjohdollista työtä tekeville.

Toimintaympäristön muutoksessa tarjoamme tietoa ja kokemuksia eri alueilta. Siksi seminaari järjestetään pitkälti samalla kokonaisuudella kahdesti vuodessa, keväisin vaihdellen eri alueilla ja syksyisin pääkaupunkiseudulla.

VATES-PÄIVÄT

15.–16.5.2018 Helsinki

Vatesin täyttäessä 25 vuotta järjestämme seminaarin yhteistyössä Vatesin koordinoiman KeKo-hankkeen sekä Väilityömarkkina-toimijoiden yhteistyöryhmän kanssa. Päivien kantavana teemana on "Uudella yhteistyöllä rakentamassa", jossa on vahva viittaus tuleviin muutoksiin valmistautumisessa. Keskitymme työllisyyspolitiikan näkökohtiin osatyökykyisten ja vammaisten henkilöiden näkökulmasta sekä järjestösektorin rooliin – mitä työtä meillä on vielä tehtävänä?

TYÖELÄMÄOIKEUTTA!

15.2.2018 Helsinki

31.5.2018 Tampere

6.9.2018 Helsinki

Kokonaisuus sisältää kolme työoikeuteen kuuluvaa koulutuspäivää, joissa käsitellään vammaisten ja osatyökykyisten työllistymiseen liittyviä juridisia erityiskysymyksiä. Voit osallistua joko yhteen tai useampaan päivään.

Koulutus on suunnattu kaikille, joiden tehtäviin kuuluu vammaisten, osatyökykyisten ja pitkäaikaissairaiden sekä vaikeasti työllistyvien henkilöiden ohjaaminen ja tukeminen työllistymään työsuhteeseen.

TUETTU TYÖLLISTYMINEN

4.12.2018 Helsinki

Ajankohtaispaketti on kooste meneillään olevista sekä rakenteellisista uudistuksista että valtakunnallisesta käytännön kehittämistyöstä. Tilaisuus on suunnattu järjestöjen, kuntien ja kaupunkien työllistymisen tukipalveluja tuottavien yksiköiden johtajille, esimiehille ja työntekijöille ja se sopii hyvin myös tuoreemmille alan asiantuntijoille.

MUUT TAPAHTUMAT

Näiden lisäksi Vates järjestää myös muuta tarjontaa: projektien tilaisuuksia sekä räätälöityjä koulutuksia työhönvalmentajille ja viestijöille. Tarkempia tietoja www.vates.fi ja Vates INFO -uutiskirjeestä.

TIEDOLLA VAIKUTTAMINEN

monipuolistaa Vatesin viestintää

TEKSTI: Tiina Jäppinen

Vatesin Tiedolla vaikuttaminen -hankkeessa (2015–2017) on vaikutettu viestinnän keinoin siihen, että osatyökykyiset henkilöt otetaan yhdenvertaisesti mukaan työelämään.

— **H**ankkeessa on kolmen vuoden aikana tuotettu sisältöjä lehtiin sekä verkkoportaaleihin ja luotu tietopaketteja. Erityisen hienoa on ollut huomata, että mediat ovat aidosti kiinnostuneita vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden työllistämisestä, kertoo hankepäällikkö, toimittaja Tiina Jäppinen.

Toimittajien kysymyksiin vastaaminen ei aina ole helppoa. Termit, kuten osatyökykyisyys, tuettu työllistäminen, työtoiminta, työhönvalmennus tai välityömarkkinat on vaikea selittää lyhyesti. Asiasta kertomista ei yhtään helpota se, että työllistämisen palveluita tuottaa iso määrä eri toimijoita eri lakien perusteella.

— Kun kerrotaan vammaisten tai pitkäaikaissairaiden henkilöiden työllistämistä, viestintä voi jäädä käsitteiden tasolle. On tärkeää, että uutisiin ja artikkeleihin saadaan mukaan myös vammaisen henkilön oma mielipide ja asiantuntemus. Viime aikoina on syntynyt valtavasti työelämävideoita, joissa päähenkilöinä ovat osatyökykyiset henkilöt itse. Ne ovat mielenkiintoisia ja informatiivisia, mutta ilman hyvää käsikirjoitusta voivat ne puolestaan jäädä liian irralliseksi kokonaisuudesta eli niistä yhteiskunnallisista rakenteista, joilla on voitu tukea työllistymistä, pohtii Jäppinen.

Tiedolla vaikuttamisen yksi tavoite on ollut lisätä toimialan viestijöiden yhteistyötä osatyökykyisten työllistämiseen liittyvässä

viestinnässä. Verkostossa viestijät ovat saaneet toisiltaan myös ideoita omaan työhönsä.

— On hienoa, että Tiedolla vaikuttamisen tapahtumat on koettu merkityksellisiksi. Myös viestijät tarvitsevat tilaisuuksia jakaa kokemuksiaan. Täytyy kiittää myös niitä yrityksiä, jotka ovat tulleet jakamaan asiantuntemustaan maksutta. Yhteistyö myös viestintäalan yritysten kanssa on tärkeää.

Tiedolla vaikuttaminen -toiminnalle on haettu jatkoa STEA:sta. Tähän mennessä syntyneet käytännöt siirtyvät Vatesin yleisviestintään. Toiminnan laajuus riippuu saatavasta rahoituksesta. Tälle aukeamalle on koottu, mitä uutta Vatesin viestintään tulee. Tervetuloa mukaan toimintaan!

TIETOPAKETIT

ESTEETÖN TYÖELÄMÄ

Tietopaketti työnantajille

Vatesin verkkosivuille on koostettu tietopaketteja. Toivottavasti koet ne hyödyllisinä ja linkität ne organisaatiosi verkkosivuille. Tietoa päivitetään tarpeen mukaan, ja voit esittää myös omia täydennys- ja muutosehdotuksia.

30.11. MENNESSÄ ON KOOTTU SEURAAVAT KOKONAISUUDET:

- Työelämän esteettömyys
- Työllistämisen tuet ja keinot
- Vammaisjärjestöjen työllisyyspalvelut
- Tietopaketti aluepäätäjille

Tietopakettit: www.vates.fi/tietopakettit

Lisää mediayhteistyötä

Osatyökykyisyyden aiheita on nostettu esille eri medioissa. Lisäksi Tiedolla vaikuttaminen järjesti yhdessä Eläketurvakeskuksen kanssa Asiaa osatyökykyisyydestä -koulutuksen journalisteille. Tärkeää on ollut myös se, että Vatesin verkostojen kautta on löydetty toimittajille tuoreita työllistämisesimerkkejä ja haastateltavia.

Jos olet kiinnostunut järjestämään osatyökykyisyyden teemasta yhteistä viestintää medialle tai haluat antaa vinkkejä haastateltavista, ole yhteydessä Vatesin viestijöihin.

Mediayhteistyön tuloksiin voit tutustua Tiedolla vaikuttaminen -sivuston Mediassa-osiossa.

 www.vates.fi/vates/projektit/tiedolla-vaikuttaminen/mediassa.html

Työelämäsanoja

Tiedolla vaikuttaminen täydensi SAK:n tuottamaa Työelämäsanoja noin sadalla osatyökykyä koskevalla termillä. Voit ehdottaa sivuston tekijöille uusia sanoja.

 Käy tutustumassa: www.tyoelamasanasto.fi

Liity viestintäverkostoon

Tiedolla vaikuttaminen -toiminnassa on järjestetty tilaisuuksia vammaisjärjestöjen ja muille osatyökykyisten työllistymisestä kiinnostuneille viestijöille. Aiheina on ollut mm. esteetön viestintä, selkokielellä kirjoittaminen, kampanjointi ja viestinnän mittaaminen. Lisäksi on ollut vierailuja vammaisjärjestöissä tai muissa osatyökykyisten työllistymistä edistävässä organisaatioissa.

 Liity mukaan:
www.vates.fi/vates/verkostot/viestintaverkosto.html

Kyvyt käyttöön 100 vuotta

Tiedolla vaikuttaminen polkaisi keväällä 2017 käyntiin Kyvyt käyttöön 100 -kampanjan, joka on osa Suomen virallista juhlavuositointaa. Kampanjassa on kerätty YouTube-listalle yli 100 osatyökykyisten henkilöiden työllistämiseen liittyvää videota. Listaa täydennetään yhä, joten laita oma videovinkki tulemaan: tiina.jappinen@vates.fi.

Lisäksi kampanjassa on julkaistu vanhoja työllistymisen artikkeleita. Ne löytyvät Vatesin sivuilta Kyvyt käyttöön 100 vuotta -kampanjan kohdalta.

Viestinnän koulutusta

Viestinnän koulutuksissa on kannustettu välityömarkkinoiden ja työllisyyspalveluiden asiantuntijoita kertomaan työstään ja sen vaikeavuudesta medialle ja esimerkiksi oman kunnan päättäjille. Viestinnän koulutuspakettia voi tiedustella Vates-säätiön viestinnästä.

Yhteiset esitteet

Tiedolla vaikuttamisen yksi tavoite on ollut lisätä käytännön yhteistyötä viestinnässä, esimerkiksi yhdessä tuotetuilla esitteillä. Näin niiden yksikköhinta on saatu pieneksi ja jakelu laajaksi. Jos olet kiinnostunut esiteyhteistyöstä, ota yhteyttä Vatesin viestintään.

Keuhkoahauma ja työ on Vates-säätiön/Tiedolla vaikuttaminen -hankkeen, Filhan ja Hengitysliiton yhdessä toteuttama esite. Perinteiseen hoidollisen ja kuntoutuksen näkökulmaan on lisätty työssä pysymisen ratkaisuja. Kustannukset jaettiin toimijoiden kesken.

Vammaisjärjestöjen työllisyyspalvelut -esite tehtiin Vammaisfoorumien työllisyysryhmän kanssa. Esitteen tiedot on siirretty myös tietopaketteihin (www.vates.fi/tietopaketit). Jos järjestösi tarjoaa neuvontaa ja palveluita osatyökykyisten henkilöiden työllistämiseksi, kerro yhteystietosi meille.

 Kaikki esitteet löytyvät: www.vates.fi/vates/aineistot

Vates-säätiön UUTISET

Vatesin uusi hallitus

aloittaa 1.1.2018

Vates-säätiön valtuuskunta valitsi 26.10. säätiölle uuden hallituksen. Hallituksen kokoonpano 1.1.2018–31.12.2020 on:

Toimitusjohtaja **Satu Almi**, *Rainasäätiö*

Yhteiskuntasuhdejohtaja **Laura Andersson**, *Invalidiliitto*

Toimitusjohtaja **Jukka Kujala**, *Kiipulasäätiö*

Toiminnanjohtaja **Marianna Ohtonen**, *Kehitysvammaliitto*

Toimitusjohtaja **Pekka Räsänen**, *Kuurojen Palvelusäätiö*

Toiminnanjohtaja **Olavi Sydänmaanlakka**,

Mielenterveyden keskusliitto

Elinkeinoasioiden päällikkö **Susanna Kallama**, *Suomen Yrittäjät*

Ekonomisti **Tytti Naukkarinen**, *SAK*

Asiantuntija **Mikko Räsänen**, *EK*

Vatesilla nyt **38 taustayhteisöä**

Sininauhaliitto ry on Vates-säätiön 38. taustayhteisö. Liitto on sadan jäsenyhteisön yhteistyöverkosto, joka auttaa vaikeaan tilanteeseen joutuneita ihmisiä. Liiton ja sen jäsenyhteisöjen erityisosaamista ovat päihde- ja pelihaitat, riippuvuudet, mielenterveysongelmat, pitkäaikaisasunnottomuus sekä sosiaalinen työllistäminen.

Edellinen Vatesin taustayhteisöihin liittynyt toimija on Nuorten Ystävät ry, josta tuli taustayhteisö alkuvuonna 2017.

Taustayhteisöksi liittymisestä kiinnostuneet voivat olla yhteydessä johtaja

Jaana Pakariseen, jaana.pakarinen@vates.fi

VATES LAUSUI

mm. tulkkauspalveluista
ja sosiaalisista yrityksistä

Vates-säätiö on antanut lausunnot mm. Kelan tulkkauspalveluiden kilpailutuksesta, luonnoksesta laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityispalveluista ja hallituksen esityksestä laiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista sekä sosiaalisista yrityksistä annetuista lain kumoamisesta.

VATES ON HUOLISSAAN tulkkauspalveluiden kilpailutuksessa etenkin kuurojen viittomakielisten yhdenvertaisuuden turvaamisesta. Kuurojen henkilöiden työllistyminen riippuu paljon siitä, miten työnantajayhteistyö alkaa ammattiin valmistumisen jälkeen.

LAUSUNNOSSA HALLITUKSEN ESITYKSISTÄ eduskunnalle laiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista Vatesin mukaan lain määrittelyä tulee tarkentaa, etenkin erityistä tukea tarvitsevien työnhakijoiden ja vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden työllistymisen palveluissa.

SOSIAALISISTA YRITYKSISTÄ annettu laki aiotaan kumota uudella lailla. Kumoaamista perustellaan mm. sillä, että laki ei ole täyttänyt sille asetettuja tavoitteita. Sosiaalisten yritysten toimintamahdollisuuksia tulisi Vatesin mielestä kuitenkin kehittää eurooppalaisten mallien pohjalta yhteisöllisyyttä korostavaan suuntaan.

www.vates.fi/vates/vaikuttaminen/lausunnot.html

Keko kokoaa työllisyysverkostoja – liity joukkoon!

Vatesin KeKo – kehittämisen koordinaatiohanke on kartoittanut järjestötoimijoita maakunnittain. Ajankohtaisina asioina ovat hankkeen kartoituksessa ja kyselyssä nousseet esiin mm. hyvät työllisyysnäkyvät, alueelliset työllisyyskokeilut ja osatyökykyisten heikko työtilanne. Toki sote- ja maakuntauudistukset mietityttävät myös: miten turvata järjestöjen tekemä työ tulevaisuudessa?

Korkeakouluharjoittelija **Tuuli Riisalon** toteuttamassa hankekartoituksessa löytyi ja käytiin läpi 85 käynnissä olevaa tai hiljattain päättyntä hanketta, jotka liittyvät vammaisten, pitkäaikaissairaiden tai osatyökykyisten henkilöiden työllistymiseen. Lisäksi tehtiin kysely, johon tuli 49 vastausta. Hankepääällikkö **Mari Toivonen** ja Tuuli Riisalo ovat tutustuneet myös henkilökohtaisesti tai Skypen kautta noin 50 toimijaan eri puolilla maata.

Kartoituksesta, kyselystä ja tapaamisissa on tullut esille, että hankkeiden päätyttyä niiden hyviä käytäntöjä ja loppuraporttia on vaikea löytää. Hyödynnetäänkö hankkeissa tehtyä hyvää työtä siis riittävästi vai siirytäänkö heti vain seuraavaan hankkeeseen?

Kunnat kilpailuttavat palveluita ja monet järjestöt tuottavat niitä. Tarvitaan koordinaatiota, jotta asiakkaat saavat tarvitsemiaan palveluita. Toiveissa on mm. erilaisia yhteistyön muotoja. Voisimmeko hyödyntää enemmän toinen toistemme osaamista, muodostaa yhteisiä palveluita ja esimerkiksi näin turvata järjestöjen elinvoimaa? KeKo-hanke on lähtenyt kokoamaan alueellisia verkostoja ja rakentamaan yhteistyötä toimijoiden välille, hyödyntäen jo olemassa olevia verkostoja.

SEURAA KEKON TAPAHTUMIA

www.vates.fi/vates/projektit/keko-kehittamisen-koordinaatiohanke.html
www.facebook.com/Kekohanke/

OTA YHTEYTTÄ!

Mari Toivonen, hankepääällikkö
mari.toivonen@vates.fi
p. 050 377 5432

Piirros ja logo: Valtteri Järvi

Työhönvalmennuksen kehittämisryhmä verkostoitumisen tukena

Vatesin koordinoimalla Työhönvalmennuksen kehittämisryhmältä toivotaan ajankohtaista tietoa, vertaisuutta ja alueellista jalkautumista.

Vates-säätiö teki kyselyn kehittämisryhmälle lokakuussa 2017. Tiedon levittämisen teemat liittyivät erityisesti uusiin lakimuutoksiin tai asioihin, jotka vaikuttavat työhönvalmentajien työhön ja asiakkaiden tilanteisiin.

Vastaajat toivoivat Vatesilta täsmäkoulutuksia mm. ohjausosaamisen ja työnantajayhteistyön kehittämisestä sekä vaikuttamistyöstä. He toivoivat tukea esimerkiksi siihen, että ammattilaiset itse alkavat uskoa työhönsä ja rohkaistuvat kohtaamaan työnantajia. Työhönvalmentajat haluavat myös saada näyttöä työnsä tarpeellisuudesta ja merkityksellisyydestä päättäjille.

Vuonna 2017 järjestettiin neljä Työhönvalmennuksen teemapäivää, joista on tullut hyvää palautetta. Teemapäiviin toivottiin myös alueellisten toimintatapojen jakamista.

Tervetuloa suunnittelemaan teemapäivää alueellasi!

OTA YHTEYS

kehittämiskoordinaattori Anne Korhosen,
anne.korhonen@vates.fi tai p. 045 676 5473

HANKKEET JA KAMPANJAT

KUULOLLA TYÖSSÄ

huonokuuloisuudesta huolimatta

Työsuojelurahaston tukeman Kuuloliiton Kuulolla työssä -viestintäkampanjan tavoitteena on levittää tietoa ja käytännön ratkaisumalleja huonokuuloisen työkyvyn tueksi ja meluisuuden vähentämiseksi työpaikoilla. Kuulolla työssä -sivustolle on koottu tietoa mm. siitä, miten kuulonaleneman voi tunnistaa, mitä huonokuuloista helpottavia työn ja työolosuhteiden mukautuksia voi tehdä, mitä tukea työnantaja saa mukautuksiin ja miten voi vähentää meluisuutta työpaikalla.

Kampanja on suunnattu erityisesti kasvatus- ja opetushenkilöstölle sekä näiden työterveyshuolloille ja työnantajille, mutta sivuston avointa opasaineistoa voivat hyödyntää kaikki työpaikat ja työterveyshuollot sekä esimerkiksi oppilaitokset, kuntoutustahot, työeläkevakuutusyhtiöt, Kela ja päätöksentekijät.

www.kuuloliitto.fi/kuulolla-tyossa/

HYVIÄ KOKEMUKSIA julkisilla hankinnoilla työllistämisestä

Hankinnoista duunia (Handu) -yhteishankkeessa kehitettiin julkisilla hankinnoilla työllistämisen malli, jolla voidaan työllistää heikossa työmarkkina-asemassa olevia nuoria, pitkäaikäistyöttömiä ja ikääntyneitä työntekijöitä. Hankkeessa olivat mukana Helsingin, Espoon, Vantaan ja Oulun kaupungit, ja sitä koordinoi THL. Rahoitusta se sai ESR:ltä.

Hankkeen aikana työllistämisehtoa on sovellettu 55 hankinnassa, joiden avulla noin 270 heikossa työmarkkina-asemassa olevaa henkilöä on saanut tai saamassa työ-, oppisopimus- tai työkokeilu- paikan. Hankinnoista 23 kohdistui sote-hankintoihin.

Tutustu esimerkiksi **Pirjon** kertomukseen videolla Handu-hankkeen sivuilla. Handun kokemuksia esitellään Työtä julkisilla hankinnoilla -lehdessä, joka löytyy kohdasta Julkaisu.

www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/hankinnoista-duunia-handu

OTE-KÄRKIHANKE

Asenteet osatyökykyisyyteen aiempaa myönteisemmät

Vamma tai sairaus ei näytä olevan ratkaiseva tekijä työntekijöitä palkattaessa. Hallituksen OTE-kärkihankkeeseen kuuluvan selvityksen perusteella vaikuttaa siltä, että asenteet osatyökykyisyyttä kohtaan ovat muuttumassa myönteisimmiksi. Suurin osa yrityksistä pitää nimittäin työmotivaation tärkeimpänä kriteerinä rekrytoinnissa. Rekrytoinnin tueksi yritykset toivovat tietoa työnhakijana olevan osatyökykyisen henkilön osaamisesta ja rajoitteista, jotka työnantajan näkökulmasta vaikuttavat tuottavuuteen.

Yritykset, joilla on kokemusta osatyökykyisistä, osaavat järjestää työt niin, että osatyökykyisyydestä ei ole haittaa. Myös ilman erillisjärjestelyjä löytyy työtehtäviä, joissa asialla ei ole merkitystä. Nämä tiedot käyvät ilmi tutkimuksesta, jossa selvitettiin työnantajien halukkuutta palkata osatyökykyisiä henkilöitä. Tutkimuksen rahoittivat ESR ja TEM.

http://tem.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tyomotivaation-tyonantajalle-tarkeempaa-kuin-100-prosenttinen-tyokyky

Työkyky käyttöön

– ratkaisuja työkyvyn tueksi

Osku – Tie työelämään -verkkopalveluun on tullut Työkyky käyttöön -osio, jossa yhdeksän työntekijää kertoo videolla, miten he päätyivät ammattiinsa. Lisäksi on yksi kokoomavideo kaikista. Jokaiseen videoon liittyy podcast- eli äänitiedosto, jossa kerrotaan mm. työolosuhteiden mukauttamisesta, työterveysneuvottelusta ja työhön paluusta. Lisäksi löytyy blogitekstejä, joissa tuodaan esiin kolmas näkökulma samaan teemaan. Videoihin tulee tekstitys loppuvuodesta 2017.

Katso videolta, miten hyvät työskentelyolosuhteet tukevat MS-tautia sairastavan **Vesa Engströmin** työtä tai kuuntele, mitä vanhempi tutkija **Nina Nevala** Työterveyslaitokselta kertoo erilaisista työolosuhteiden mukauttamiskeinoista ja työjärjestelyistä, kun työkyky on jostain syystä alentunut. Helsingin kaupungin sosiaaliohjaaja **Niina Kärkkäinen** puolestaan kirjoittaa blogissa, että vammaispalvelulain perusteella voi saada tukea esim. auton hankintaan tai taksin käyttöön työmatkoilla.

Osku-verkkopalvelu on Osatyökykyisille tie työelämään (OTE) -kärkihankkeen rahoittama verkkopalvelu osatyökykyisten tueksi. Sivustolla on kattavasti ja ajantasaisesti tietoa ammattilaisten, osatyökykyisten ja yritysten käyttöön. OTE-kärkihanketta toteuttaa sosiaali- ja terveysministeriö. Työkyky käyttöön -osion on tuottanut Työterveyslaitos.

<https://tietyoelamaan.fi/tyokyky-kayttoon/>

ALAN JULKAISUT

Kehitysvammaisten henkilöiden työllistyminen – **Mahdollista!**

Aula-työkodin Työelämän tuoreet tuulet -hankkeessa kysyttiin työnantajilta, millaiset asiat rohkaisivat heitä palkkaamaan kehitysvammaisia ihmisiä.

Vastaajat suhtautuivat mahdollisuuteen pääosin myönteisesti. Suurimpana syynä siihen, ettei työllistymisiä kuitenkaan ole juuri tapahtunut, voidaan pitää tiedon puutetta. Yrittäjillä vaikutti olevan varsin vähän tietoa mm. saatavilla olevista tukimuodoista.

Työvalmentajan rooli tiedon levittämisessä ja onnistuneiden rekrytointien syntymisessä on suuri. Tärkeää on myös, että

kehitysvammaisella työnhakijalla itsellään on aktiivinen rooli. Haastattelujen pohjalta syntyi *Mahdollista!*-opaskirjasarja, joka tarjoaa tietoa työnantajalle sekä menetelmiä ja työvälineitä työnhakijalle ja työvalmentajalle onnistuneiden työllistymisten lisäämiseksi.

www.aula-tyokoti.fi/mahdollista-materiaalit/

Oppaat työhönvalmennuksesta ja tuetusta työllistymisestä kehitysvammaisilla

RinneKoti-Säätiön Taidoista työpoluiksi -projektissa on tuotettu kaksi uutta opasta: *Tuloksellisen työhönvalmennuksen ohjenuoria* ja *Tuetun työllistymisen erityistarpeet kehitysvammaisilla työnhakijoilla*.

Työhönvalmennus-oppaassa esitellään työhönvalmennuksen laatuksiteerit. Siinä esitetään, kuinka kriteerien mukainen työote voisi parantaa kehitysvammaisten ihmisten työllistymistä. Opas on tarkoitettu ammattilaisille, jotka ovat kiinnostuneita työhönvalmennuksen kehittamisestä.

Tuetun työllistymisen erityistarpeet -oppaassa esitetään, mitä toimintatapoja kehitysvammaisten henkilöiden työllistymisen edistämiseen on löydetty ja miten yksilöarviointeja voidaan hyödyntää heidän työelämäpolkujensa nivelvaiheissa. Suuri osa toimintatavoista on ns. tuetun työllistymisen perinteisiä menetelmiä, joiden soveltuvuutta kehitysvammaisille työnhakijoille on kehitetty Taidoista työpoluiksi -hankkeen asiakastyössä.

www.taidoistatyopoluiksi.fi/julkaisut/

Vates-säätiö

Vates-säätiö sr on asiantuntija-organisaatio, joka edistää vammaisten, pitkäaikaissairaiden tai osatyökykyisten henkilöiden yhdenvertaista työllistymistä, siirtymiä avoimille työmarkkinoille, työhön kuntoutumista sekä sosiaalisen työllistämisen toimialan yksiköiden toimintamahdollisuuksia. Toiminta on valtakunnallista.

Vates-säätiöllä on 38 taustayhteisöä. Taustayhteisöt ovat valtakunnallisia vammaisjärjestöjä ja niiden alueellisia yhdistyksiä sekä erityishuollon kuntayhtymiä ja työllistämispalveluita tuottavia toimijoita.

■ KESKEISET TOIMINTA-ALUEET

- » vaikuttaa työllisyys-, sosiaali- ja koulutuspolitiikkaan sekä työnantajiin ja työmarkkinoihin
- » kehittää työllistymismuotoja ja kuntoutumismalleja yhteistyössä käytännön toimijoiden kanssa
- » edistää työhönvalmentajapalvelun laatua ja saatavuutta
- » kehittää työllistymisyksiköiden työpaikkoja ja työoloja sekä edistää työsuhteeseen siirtymisiä
- » tuottaa asiantuntijapalveluja mm. tietopalvelua, konsultointia, koulutusta ja ohjausta.

■ MENEILLÄÄN OLEVAT HANKKEET

- (yhteyshenkilöt)
- » Tiedolla vaikuttaminen 2015–17 (STEA)
Tiina Jäppinen
 - » PARTY-hankekokonaisuus, 2015–18, Vatesin osahanke (ESR), päävastuussa
Kaija Ray
 - » KeKo-koordinaatiohanke, 2017–19 (STEA), *Mari Toivonen*
 - » FOKUS, 2017–18, (Valtioneuvosto/STM),
Anne Korhonen
 - » Rivakka OTE, 2017–18, Kiipula (Valtioneuvosto/STM), *Kaija Ray*

■ VATES VALTAKUNNALLISISSA KEHITTÄMISRYHMISSÄ

- » Työelämä 2020 -hankkeen johtoryhmä
(Jaana Pakarinen, Jukka Lindberg)
- » OSKU-verkkopalveluhanke (Osatyökykyisille tie työelämään), STM
(Jukka Lindberg, Kati Savela, Anne Korhonen, Kaija Ray)
- » Vammaisfoorumin työllisyysryhmä
(Teppo Rautjärvi)

■ VATES JÄSENEÄ

- » SOSTE Suomen Sosiaali ja terveys ry
(www.soste.fi)
- » Yritysvastuuverkosto FIBS
(www.fibsry.fi)
- » Henkilöstöjohdon ryhmä (henkilöjäsenyys)
(www.henryorg.fi)
- » Hyvinvointialan liitto ry *(hyvinvointiala.fi)*
- » EUSE – European Union of Supported Employment *(www.euse.org)*
- » Social firms Europe CEFEC
(www.socialfirmseurope.org)
- » Workability International
(www.workability-international.org)

■ VATESIN EDUSTAJAT

SIDOSRYHMIEN PROJEKTIN OHJAUSRYHMISSÄ

- » Talli-hanke, *Puustellin tuki ry*
- » PARTY (Parempaa työ- ja toimintakykyä), *Rauman kaupunki*
- » Poveri-hanke, *Kuurojen Palvelusäätiö*
- » Palkkaa mut -hanke, *Kehitysvammaliitto ry*
- » Teot tutuiksi -projekti, *Ammattiopisto Luovi*
- » Osku – Tie työelämään -verkkopalvelu, *STM*
- » Sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallinen kehittämishanke *SOSKU, THL*
- » Työtä kohti -hanke, *Helsingin seurakuntayhtymä*
- » Kohti osatyökykyisten työllistymisen palvelumalleja -hanke, *TEM*
- » Työelämän tuoreet tuulet, *Aula työkoti*
- » Yritystä! -projekti, *Invalidiliitto*
- » Vahti-hanke, *Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö Vamlas*
- » Tarinoista voimaa, *Helsingin yliopisto*

KYVYTTÄ KÄYTTÖÖN

■ KYVYTTÄ KÄYTTÖÖN -VERKOSTO

Säätiön ylläpitämä valtakunnallinen verkosto, joka kokoaa vammaisten, pitkäaikaissairaiden tai osatyökykyisten henkilöiden työllistymisestä kiinnostuneet toimijat. Noin 850 jäsentä.

www.vates.fi/vates/verkosto

■ KEHITTÄMISRYHMÄT

- » Työhönvalmennuksen kehittämisryhmä
Lisätietoja: anne.korhonen@vates.fi
- » Viestintäverkosto (ent. Vaikuta ja verkostoidu)
Lisätietoja: tiina.jappinen@vates.fi, kati.savela@vates.fi
- » Työllistämisyksiköiden johdon kehittämisryhmä:
jukka.lindberg@vates.fi
- » Väli työmarkkinatoimijoiden yhteistyöryhmä:
jukka.lindberg@vates.fi

Vatesin edustaja on Kiipulan ammattiopiston johtokunnassa (2015–2018) ja Invalidisäätiön valtuuskunnassa.

HENKILÖSTÖ

Sähköpostit muotoa etunimi.sukunimi@vates.fi
 Huom! Lank numerot eivät ole enää käytössä eikä toimistoon ole keskusnumeroa.

Jaana Pakarinen

Johdaja
 0400 764 793

Marianne Pentikäinen

Johdon sihteeri, viestintä
 044 743 1929

Patrik Brisson

Järjestöavustaja
 0440 396 848

Tarja Haili-Kilpiö

Palvelusihteeri
 Tapahtumat, koulutukset ja projektit,
 Kyvyt käyttöön -verkosto
 Laskutusasiat
 044 275 4801

Tiina Jäppinen

Hankepäällikkö, toimittaja
 Tiedolla vaikuttaminen -hanke
 040 592 9645

Anne Korhonen

Kehittämiskoordinaattori
 Työhönvalmennus ja ammatillinen
 kuntoutus
 045 676 5473

Jukka Lindberg

Kehittämispäällikkö, elinkeinot
 040 541 9493

Teppo Rautjärvi

Asiantuntija, lakiasiat
 050 465 2740

Kaija Ray

Kehittämispäällikkö, osaaminen
 0440 724 944

Ella Rytönen

Toimistoapulainen
 044 369 8649

Kati Savela

Ma. viestintävastaava
 044 587 9568

Mari Toivonen

Hankepäällikkö, KeKo-hanke
 050 377 5432

Pasi Ylipaavalniemi

Taluspäällikkö
 044 521 2133

Vates-säätiö sr

Olttemannintie 8, 00620 Helsinki
 PL 40, 00621 Helsinki

vates-saatio@vates.fi
 www.vates.fi

www.twitter.com/kyvytkayttoon
 www.facebook.com/kyvyt.kayttoon
 www.linkedin.com -> Vates-säätiö
 www.slideshare.net -> Vates-säätiö
 www.youtube.com -> Vates-säätiö

■ KOULUTUS

Vates toteuttaa seminaareja ja koulutustilaisuuksia. Vates tarjoaa myös tilauskoulutusta.

Lisätietoa: kaija.ray@vates.fi

TULOSSA

Työllistämisen kehittämispäivät

21.–23.3.2018
paikka avoin

14.–15.11.2018
Helsinki

Vates-päivät
15.–16.5.2018
Helsinki

Vates

Tilaa Kyvyt käyttöön -lehti,
tee osoitteenmuutos tai
peruuta lehden tilaus.

Marianne Pentikäinen
 044 743 1929
 marianne.pentikainen@vates.fi

Työllistämisen kehittämispäivät

21.–22.3.2018, paikka avoin
14.–15.11.2018 Helsinki

Ajankohtaista ja kiinnostavaa ohjelmaa mm. valmennuksen ja ohjauksen työtavoista, työnantajayhteistyöstä ja hankkeiden käytännöistä. Tietoa ja kokemuksia eri puolilta Suomea.

LISÄKSI TULOSSA:

Lisäksi tulossa mm.
Avoimet ovet 28.2.2018,
Viestintäverkoston tilaisuuksia sekä
Työhönvalmennuksen teemapäiviä.
Seuraa Vates INFO -uutiskirjettä,
nettisivujamme ja some-kanavia!

Tilaa uutiskirje:

uutiskirje.vates.fi

Tutustu kaikkiin koulutuksiimme:

www.vates.fi/vates/koulutus.html

VATES SOMESSA:

facebook.com/kyvytkayttoon
twitter.com/kyvytkayttoon
youtube.com -> hakusana "Vates-säätiö"
slideshare.net/Vates-saatio/

TAPAHTUMIA JA KOULUTUKSIA ERI AIHEPIIREISTÄ

Vates

Työelämäoikeutta!

Kolme itsenäistä koulutuspäivää,
joissa käsitellään vammaisten ja
osatyökykyisten työllistymiseen liittyviä
juridisia erityiskysymyksiä.

15.2.2018 Helsinki
31.5.2018 Tampere
6.9.2018 Helsinki

Vates-päivät

15.–16.5.2018, Helsinki

Teemana *Uudenlaista
yhteistyötä rakentamassa.*
Järjestösektorin rooli tulevissa
muutoksissa.

